NR: 7-2014

scen & FILM

Teaterförbundets tidning

Frilansare utanför socialförsäkringen
Hur mår svensk barnteater?
Musikalartister på export till Finland

Bah Kuhnke är ett spännande val

Äntligen stod den nya statsministern i talarstolen för att läsa upp sin regeringsförklaring och offentliggöra namnet på vår nya kulturminister. Spekulationerna hade varit många och inga riktigt säkra namn hade kommit fram.

Det fanns tankar om någon från det Socialdemokratiska partiet eller skulle det bli Miljöpartiet? Rykten om någon helt opolitisk person florerade också.

Ända sedan valresultatet stod klart, och det visat sig att Sverigedemokraterna skulle komma att få inflytande genom sin vågmästarroll, har debatten varit livlig om hur den kommande regeringen skulle se ut. När beskedet så kommer, och vi får namnet på den nya kulturministern och även hennes titel, ser vi att även demokratifrågorna kommer att ligga på Alice Bah Kuhnkes bord.

Jag menar att valet av Alice Bah Kuhnke är ett spännande val, som lovar gott för en framtida offensiv kulturpolitik. Kopplingen till demokratifrågorna är positiv, inte minst mot bakgrund av kulturens nödvändiga roll att främja demokrati, yttrandefrihet och motverka främlingsfientlighet och rasism.

Efter riksdagsvalet i september intervjuas jag och tillfrågas om min syn på valresultatet. För mig är det då självklart att lyfta fram att just vi, som arbetar med film och scenkonst, har som uppdrag att skildra samhället och verkligheten. Det är vi som ska uppträda på ”de tiljor som föreställa världen”, vi som ska skapa filmerna som blir vårt kulturarv. Därför är det extra viktigt att vi kulturskapare ges möjlighet att med rimliga villkor och finansiering stärka det demokratiska samhället. Vi ska tydliggöra den värld vi lever i, synliggöra orättvisor – visa på utvägar och alternativ. Det förmår konsten, även utan att vara politisk. Vi kan spegla ”konsten att vara människa”.

Nu måste vi ta ett gemensamt ansvar och få till stånd en respektfull dialog med kulturminstern om de visioner vi har för en utveckling och stärkning av kulturens plats i vårt samhälle. ”Kulturen är navet i den demokratiska processen” sa ministern i ett första uttalande. Det går vi gärna vidare med!

Under veckan kom också ett brev från en medlem som undrade ”Vad gör Teaterförbundet för att påverka politikerna att ändra lagen och förbättra frilansande kulturarbetares rättigheter till de socialförsäkringar vi är med och bekostar?”

En bra fråga, och lite ledsamt eftersom det blir en påminnelse om hur svårt det kan vara att nå ut med allt arbete Teaterförbundet gör. Att vara frilansare och ha många olika uppdragsgivare, att ha en FA-skattsedel, vara så kallad kombinatör, innebär att relationen till Försäkringskassan kan vara hårt prövad.

Teaterförbundet har aktivt arbetat med frågan i flera år, både som enskilt förbund och även i samverkan med TCO och Klys. Vi har agerat direkt mot Försäkringskassan och även mot politikerna, eftersom de regler Försäkringskassan arbetar efter grundar sig på politiska beslut. Glädjande nog tycks ett politiskt genombrott vara möjligt, genom att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen utlovar konkreta förslag efter årsskiftet. I detta nummer av Scen & film står mer att läsa om detta.

Vår nya kulturminister kommer att få många olika frågor på sitt bord. Konst och kultur är viktiga byggstenar i ett demokratiskt samhälle, om det är vi överens. Nu gäller det att identifiera byggstenarna!

”VI är väl förberedda för en dialog med vår blivande kulturminister” skrev jag i förra numret av vår tidning. För våra medlemmar står en framtidsinriktad filmpolitik, en nystart i pensionsfrågan på scenkonstinstitutionerna och bättre villkor för de verksamma på scen- och filmområdet i fokus.

Välkommen Alice!

ANNA CARLSON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: **ANNA-MARIA HALLGARN**
FOTO: **STEFAN CRÄMER**

Scen & film – Teaterförbundets tidning

Utkommer med åtta nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Jaan Kolk.** Chefredaktör: **Magdalena Boman.**
Layout: **Magdalena Boman.**
Grafisk form: **Mu ab**
Återkommande medarbetare: **Annicka Istemo, Gert Lundstedt, Kristian Pohl.**
Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Frida Beckman, Mireille Bergenström, Eleonor Fahlén, Jens Karlsson, Jaan Kolk, Minna Krook, Martyna Lisowska Söderberg.**

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.
e-post: magdalena@mboman.se, magdalena.boman@teaterforbundet.se
Besöksadress: Kaplansbacken 2A.
Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.
Annonser: **SB-Media AB,** Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.
Tryck: **DanagårdLitho,** Ödeshög 2014.
Repro: **Cicero Tryck och media.**
ISSN 2001-5518
Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

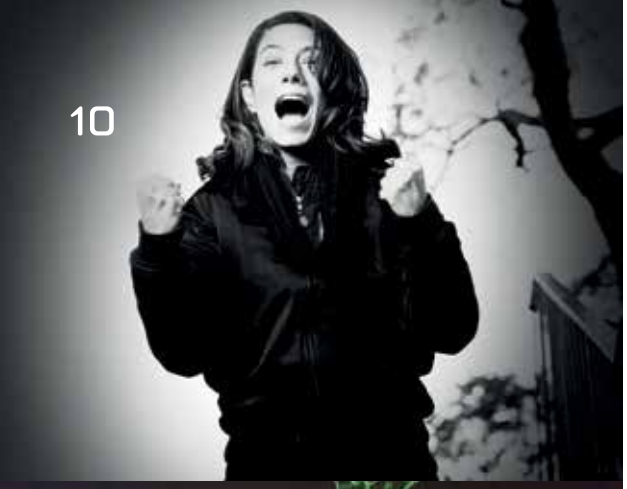

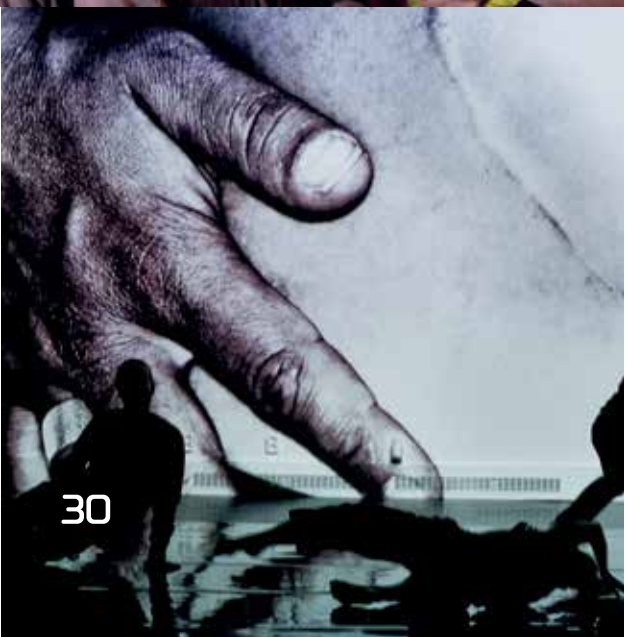

Innehåll nr 7-2014

4 MÅNADENS BILD
Ljudtekniker: Lasse Liljeholm.

8 DISKUSSION OM EN FRAMTIDA FILMPOLITIK
Filmavtalet är förlängt och samtal förs runt framtidens filmstöd.

10 INTERVJU: EVIN AHMAD
Jag vill inte vara tacksam för min plats på teatern.

12 RISK FÖR KONFLIKT KRING PENSIONER
Svensk Scenkonst vill ändra anställningar för dansare.

18 MUSIKALARTISTER PÅ EXPORT TILL FINLAND
De fick sina drömroller i vårt grannland.

24 HUR MÅR VÄRLDENS ”BÄSTA” BARNTEATER?
Scen & film tar pulsen på svensk barnteater.

29 KRÖNIKA: DANIEL NORGREN-JENSEN
Demokratisera den klassiska baletten.

30 PETER SVENZON KOREOGRAFERAR UTIFRÅN BILD

Nästa nummer kommer den 3 december
Presstopp den 14 november

10 Evin Ahmad. Foto: Michael Melansen

12 Ur föreställningen pix.Els på GöteborgsOperan
På bild: Melina Torstensson, Elin Skagerdal, Adéle St-Aubin

24 Ur ”En katastrof till trädgård” med Masthuggsteatern. Anders Tolergård och Helen Hansson. Foto: Ola Kjelbye.

30 Ur Peter Svenzons föreställning ”I remember”
Foto: Urban Jörén.

Stort om livet i lilla Viskan

Namn: Lasse Liljeholm.
Ålder: 62 år.
Yrke: Ljudtekniker.
Aktuell med: Nyligen avslutat ljudläggningen av "Miraklet i Viskan", arbetar just nu med långfilmen "Tjuvarnas jul".
Kulturupplevelse som inspirerar: Är ju i grunden musiker, så musikupplevelser inspirerar. Såg Niel Young på Skeppsholmen och den konserten blev som ett slags blodtransfusion, konserten gav ny kraft. När jag kan och hinner går jag gärna på Fotografiska i Stockholm.

ATT SE DET STORA I DET LILLA. Man kan bli golvad av att gå på Fotografiska museet och uppleva fantastiska bilder, men man kan också bli golvad av verkligheten, påpekar ljudteknikern Lasse Liljeholm.

I somras avslutades inspelningen av filmen "Miraklet i Viskan" – om livet i en liten ort nordväst om Sundsvall. Ett samhälle där ingenting finns, men ändå allt. Det är en berättelse som utgår från det enkla och vardagliga, där varje enskild person rymmer både storheter och hemligheter. Lasse har just precis avslutat ljudläggningen av filmen.

– Manuset är fyllt av intriger, både pampar och enkla små människor. En fantastisk historia som, så här i tider efter valet där det tydligt framkommit att vi lever i ett segregerat Sverige, får ny dignitet. För det finns de innanför tullarna i Stockholm och de utanför. Det här är berättelsen om de utanför, nog så aktuellt också för oss som bor innanför tullarna, säger Lasse Liljeholm.

Filmen är en berättelse i Lars Molins anda, skriven och regisserad av John O Olsson. En historia om Bjarne (Rolf Lassgård) och hans fru (Lia Boysen), som är dotter till storpampen Halvar i byn.

– Det är en väldigt liten film, gjord med små medel, men som i sin litenhet är både stor och välgjord. Den är producerad med stor hängivenhet. Det krävs inte alltid miljarder i budget, det viktiga är hantverket, säger Lasse Liljeholm.

Dessutom – handlar den om ett mirakel!

MAGDALENA BOMAN

Från vänster skådespelarna; Lena Strömdahl, Marika Lindström, Ingvar Hirdwall, Lia Boysen, Andrea Wikman, Evelina Alexanderson och Rolf Lassgård.

Dan Jåma

Dani Kouyaté är en regissör från Burkina Faso som bland andra inspirerat Baker Karim till att utlysa en manustävling. I regissörens senaste film " Soleils" tonar nya och andra sidor av Afrika fram – de bortom kolonialismen.

Manustävling för att motverka schabloner

Svenska filminstitutet och Baker Karim lanserar en ny manustävling – "Black is the new black", där filmare tävlar om att undvika rasistiska schabloner.

– Vi vill inspirera till nya perspektiv och nya berättelser, säger Baker Karim.

Baker Karim har varit anställd långfilmskonsultent på Svenska filminstitutet i ett år nu. Under den tiden har han fått in mängder med manus som utspelar sig i Afrika eller kretsar kring svarta i Sverige.

– De är alla välmenande berättelser, men sammantaget blir det mycket nöd, död, flyktingar, krig, fattigdom och hjälpsökande afrikaner. Det är ett narrativ för den svarta kroppen. Målet är att ta fram berättelser och perspektiv som utgör en motbild till den koloniala dramaturgin om Afrika och afro-diasporan, säger Baker Karim.

Vinnaren av manustävlingen presenteras under Göteborgs filmfestival 2015.

Priset delas ut i form av ett utvecklingsstöd om 150 000 kronor och går till det manuskript eller den manusidé som bäst bryter mot mönstret och inte utgår från ett kolonialt perspektiv.

Baker Karim.

– Jag hoppas att på det här sätter få fram åtminstone en fantastisk film som utmärker sig i sin gestaltning, sitt perspektiv och sina grundpremisser. På längre sikt kanske vi kan lägga grunden för en ny våg inom svensk film som trotsar normtänkande och likriktning, säger Baker Karim.

MAGDALENA BOMAN

Fråga i förra numret:
Var kulturpolitiken avgörande för hur du röstade i valet?

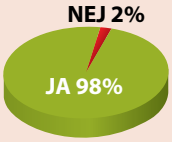

Vad säger du?
Har du förtroende för den nya kulturministern?
*Svara **Ja** eller **Nej** på:*
www.teaterforbundet.se

BAROMETERN

Har du förtroende för den nya kulturministern?

"Ja, kopplingen till demokratifrågan är intressant"

Marianne Hellgren Staykov, sångare:

– Ja, det var ju skrällen. Det som är intressant är kopplingen till demokratifrågorna. Vad det sen blir av det har vi ju ingen aning om. Men att kulturen ska stå för något annat än bara underhållning bådar gott. Men i ett politiskt ljus har jag för dålig koll på henne. Hon verkar vara en driftig och energisk kvinna. Men jag vet inte vad hon har för visioner än. Jag hoppas hon lyfter kvalitetsaspekterna i kulturen, att den måste få kosta, och att det är nödvändigt för ett demokratiskt samhälle.

"Ja, spontant verkar det bra, kulturen har behov av att breddas"

Maud Nycander, filmregissör:

– Ja, spontant tycker jag att det verkar bra. Det är roligt att Miljöpartiet har den öppenheten att de tar in personer som inte tidigare verkat parti-politiskt. Det borde andra partier ta mer lärdom av. För man riskerar ju att förlora en massa bra människor om de bara ska plockas ur rörelsen. Alice Bah Kuhnke har ju en fot inne i media, och viss inblick i film och scen. Den bakgrunden känns bra. Kulturen är dessutom väldigt medelklassigt och vit, så förhoppningsvis kommer hon bidra til att den breddas. Det finns också ett stort behov av kultur bland unga, där hoppas jag att hennes tidigare meriter leder till att ungdomars intresse och engagemang får mer utrymme i kulturen.

"Ja, jag är nyfiken på henne och ser fram emot att se vad hon ska göra"

Anders Jacobson, dansare:

– Ja, jag är nyfiken och ser fram emot att se vad hon kommer att göra. Alla partier var ju som vanligt väldigt oartikulerade kring kulturområdet under valrörelsen. Det vimlar inte av spännande talespersoner för konsten överhuvudtaget, tyvärr. Jag vet ännu för lite om Bah Kuhnke, och det handlar ju även om vilka sakkunniga hon kommer att jobba med.

Ännu oklart runt rättigheter till ”Om våld”

Har SVT Sales överlåtit upphovsrätt de inte äger i Göran Hugo Olssons film ”Om våld”? Det vill Teaterförbundet reda ut efter att flera medlemmar i Teaterförbundet anser att deras rättigheter missbrukats.

Göran Hugo Olssons film ”Om våld”, består till 95 procent av material ur SVTs arkiv, som producenten Story AB har fått fri tillgång till. Materialet är hämtat ur en rad filmer gjorda av fria filmare under 70-talet. Då skildrade en generation fria filmare avkolonialiseringen under en våldsam epok, de följde med motståndsrörelserna till stridslinjerna i Afrika, Asien och Latinamerika. Men i filmen ”Om våld” anonymiseras de verkliga skaparna av filmerna, namnen susar fram i en minimal rullgardin allra sist. Flera av ursprungsfilmerna är internationellt uppmärksammade och prisbelönta dokumentärfilmer, personliga filmverk, nu interfolierade av text ur Frantz Fanons bok ”Jordens fördömda”. I för och eftertexter heter det att filmen baseras på Fanons bok.

– Jag fick se en råklippt version strax innan den skulle visas på Sundance festival. Först tyckte jag att det var roligt att de uppmärksammade våra filmer. Men det var märkligt att filmerna rubricerades som ”recently discovered archive material” En tredjedel av materialet kommer från de filmer jag gjorde tillsammans med Ingela Romare. Jag ägnade befrielsekampen år av mitt liv, levde fysiskt med frihetskämparna i djungeln, säger Lennart Malmer, en av dem som reagerat över hur deras material använts.

Story AB fick fri tillgång till SVTs arkiv och tillstånd från SVT Sales att klippa ihop en film. SVT Sales informerade däremot inte upphovsmännen till de ursprungliga filmerna innan researcharbetet sattes igång – trots att dessa filmare i de ursprungliga kontrakten med SVT innehar filmrättigheter.

– I de kontrakt som då skrevs med Sveriges television behöll ofta frilansfilmare alla sina film- och utlandsrättigheter. Jag har kontrakten. Tv-kanalen ägde vanligtvis rätten att visa materialet i svensk television och i Norden. Av vad jag förstår har ”Om våld” nu fått sändningsrättigheter i 23 kanaler världen över, men vi har inte fått veta vart och hur detta gått till, säger Lennart Malmer.

Roland Hjelte, tidigare anställd på SVT, påpekade i en debattartikel i Svenska Dagbladet av SVT nu bör se över sina rutiner när de säljer vidare värdefullt arkivmaterial.

– Det är en principiellt viktig fråga, större än filmen ”Om våld”. Enligt vår uppfattning får det inte gå till så här, säger Gunnar Furumo, upphovsrättsjurist för Teaterförbundet.

Gunnar Furumo menar att SVT endast har begränsade rättigheter till användning av filmerna.

– Med hjälp av Teaterförbundet har vi nu träffat en överenskommelse om credit-frågan. Story AB ska lyfta fram filmerna och de ursprungliga filmskaparna i förtexter men även i informationsmaterial när ”Om Våld” ska presenteras, säger Lennart Malmer.

Den överskuggande frågan om originalkontrakten versus SVT Sales agerande och ersättningar återstår att lösa.

MAGDALENA BOMAN

Kalle Persson nominerad till arbetsmiljöpris

Kalle Persson, vd för Ocean film, är nominerad till Prevents arbetsmiljöpris. ”Det känns fantastiskt att få uppskattning från en värld utanför filmbranschen”, säger han.

Kalle Persson är expert på att hjälpa filmbolag att spela in på vatten. Han startade sin verksamhet 1999, genom att ”gräva där han stod” som han uttrycker det; Kalle Persson jobbade då som inspelningsledare och ville kombinera sitt filmintresse med två andra hjärteområden, båtar och säkerhet.

– Vi på Ocean film hjälper filmbolag att jobba säkert så att de i sin tur kan göra det som de är bra på. För att en skådespelare ska kunna leverera måste personen vara trygg och inte frukta för sitt liv, man kan ju drunkna på riktigt.

Den största arbetsmiljörisken är enligt Kalle Persson inte vattnet i sig, utan en filminspelnings generella arbetssituation.

– Stress, hög arbetsbelastning och långa inspelningsdagar får människor att göra misstag. Landmiljön är du van vid, men gör du ett misstag vid vattnet kan konsekvenserna bli mycket större.

Har du märkt av något ökat intresse för arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor under din tid i branschen?

– Ja, det har gått uppåt väldigt fort. De första tio åren var det mer: ”Kan man göra så? Finns ni? Vad roligt!” De senaste fem åren har intresset och engagemanget ökat hos både arbetsgivare och arbetstagare.

Kalle Persson leder även kurser i säkerhets- och arbetsmiljöfrågor för film.

– Jag jobbar med att avmystifiera de här frågorna. Att få bort känslan av att det är något skitsvårt och jättejobbigt.

För egen del är han ivrig att fördjupa sina kunskaper på ett akademisk plan, och har därför flyttat med sin familj till Östersund för att kunna läsa Risk- och krishanteringsprogrammet på Mittuniversitetet.

– Det är en sociologisk utbildning. Det som driver mig är att jobba med människor. Om jag kan få en skådespelare eller en filmarbetare att göra något som de inte trodde var möjligt är det en enorm lycka!

LISA BODA

Prevent är en ideell organisation som verkar för hälsofrämjande arbetsmiljöarbete och ägs av Svenskt Näringsliv, LO och PTK – Fack och arbetsgivare tillsammans. Vinnaren av arbetsmiljöpris tillkännages den 23 oktober.

Diskussioner om framtidens filmstöd

Filmavtalet har förlängts, utan producenter och filmregioner, och regeringskansliet har satt igång samtal kring framtidens filmstöd.

Den 2 oktober bjöds ett 50-tal personer från branschens alla sektorer in till en heldagskonferens i syfte att lägga grunden till framtidens filmpolitik. Tanken är att diskussioner ska föras i mindre grupper under hösten och avslutas i december för att sedan sammanställas till underlag för den politiska ledningen på kulturdepartementet.

– Målet är att få fram tankar och förslag på olika stöd och åtgärder som kan tänkas lösa de problem som tidigare identifierats på området, berättar Bo-Erik Gyberg på regeringskansliet.

Tre fokusområden var utgångspunkt för diskussionerna:

• Utveckling och kontinuitet för dem som gör film: Hur det ska vara möjligt för producenter, regissörer, skådespelare och manusförfattare att få försörjning och resurser mellan projekt och produktioner.

• Risktagande och ekonomisk förutsägbarhet: Sverige är en litet språkområde och liten marknad som gör det riskfyllt att investera i filmprojekt. Hur skapas ett robustare system för filmfinansiering?

• Nya visningsformer och nya affärsmodeller: Utgångspunkten är teknikutvecklingen, tittarmönster, produktionsmönster och filmformer som är i dramatisk förändring. Nya visningsfönster påverkar affärsmodellerna och vad innebär det för filmpolitiken i Sverige.

– Vi vill få fram ett omfattande och förutsättningslöst underlag, med gamla och nya tankar om hur ett svensk filmstöd skulle kunna utformas, och därmed bredda diskussionen från formfrågan, nytt avtal eller inte. Den frågan skjuter vi på till våren, fortsätter Bo Erik Gyberg.

En av de inbjudna deltagarna från Teaterförbundet är filmregissören Håkan Bjerking. Han tänker driva frågan om oberoende filmstöd under diskussionerna.

– Det kan inte fortsätta som idag, att biografägare och biografdistributörer styr vilken typ av filmer som görs. Vi måste ha mer fokus på hur vi bevarar kvaliteten i svenska produktioner, film som innebär ett konstnärligt risktagande och som inte är kommersialiserad. Producenter, regissörer och manusförfattare måste gå samman och hitta nya vägar. Det finns förebilder och andra lösningar. Den franska filmstödsmodellen eller som i Polen där bredbandsleverantörer finns med. Eller någon form av public service-avgift, säger Håkan Bjerking.

MAGDALENA BOMAN

HALLÅ DÄR...

Lillemor öppnar nya dörrar för cirkusen

Hallå där, Lillemor Strand som i april började sin tjänst som cirkuskonsulent på Kulturförvaltningen inom Stockholms läns landsting. Vad gör egentligen en cirkuskonsulent?

– Tjänsten är på halvtid och en del av dansverksamheten DIS/Dans i Stockholms stad och län. Mitt uppdrag är att låta fler barn och unga få ta del av cirkus som konstform genom att förmedla föreställningar med hjälp av scenkonststödet. Jag ska även inspirera lärare, pedagoger och andra arrangörer till att öppna dörren för cirkusen. Dessutom inventerar och utvecklar jag spelplatser för cirkus i länet och utvecklar nätverk, både nya och gamla. Det innebär att jag bland annat coachar och diskuterar med professionella cirkusgrupper om och hur deras föreställningar kan anpassas till att turnera på mindre scener som exempelvis finns på skolor i länet. Förhoppningsvis kan det på sikt även medföra fler arbetstillfällen. I Sverige har vi en dans- och cirkushögskola i världsklass, det vore fint att få fler artister att stanna kvar och verka i Sverige.

Varför behöver barn se cirkus?

– Konstformen har nästan allt i en fantastisk fysisk blandning. Cirkus kan vara hisnande, rolig, svulstig, finstämd, burlesk och magisk. Den gör det nästintill omöjliga möjligt och utmanar kroppen, rummet och disciplinerna. Jag tror därigenom att cirkus kan inspirera människor att själva våga mer i livet, även i vardagen. Genom att se cirkusföreställningar hoppas jag att barn och vuxna kan lära sig att det inte bara är en rolig grej utan också att cirkusen kan fylla en funktion på många sätt.

Vad har du för bakgrund?

– Jag har tidigare jobbat som barnkultursamordnare i Haninge och kan de formella strukturerna för att förmedla och köpa in kultur i skolan. Jag har också arbetat med olika kulturprojekt i skolor.

Du började ditt uppdrag i april. Har ditt arbete resulterat i några föreställningar än?

– I höst kommer bland annat cirkus- och dansgruppen Kapsel att turnera med sin föreställning ”Bevis” i fem kommuner i länet. Scenkonststödet gör det möjligt att subventionera priset för cirkusföreställningar med hälften. Och ännu fler föreställningar är på väg ut.

Vad hoppas du kunna uppnå inom tre år?

– Jag vill möta skolan och förskolan och även låta kommunernas verksamheter för barn och unga ta del av denna fascinerande konstform. Det är ett långsiktigt arbete och mitt mål är att det så småningom ska bli lika naturligt för skolbarn att se cirkus som att gå på dans, teater eller konserter.

GERTRUD DAHLBERG

”Vi är medvetna om att det behövs resurser”

Ny regering, ny kulturpolitik. Vad händer med filmpolitiken, allianserna, fri scenkonst och kompetensutveckling? Scen & film ställer Tina Ehn (MP) och Gunilla Carlsson(S) mot väggen.

Åtta års borgerlig kulturpolitik är över. Hur annorlunda blir det då med en rödgrön minoritetsregering med Socialdemokraterna och Miljöpartiet och miljöpartistiska kulturministern Alice Bah Kuhnke?

Två kulturpolitiska representanter svarar på vad som kan tänkas hända på fyra områden som pockar på besked: filmpolitik, fria scenkonsten, Allianserna och kompetensutveckling för kulturarbetare.

Filmavtalet har förlängts hela 2016 ut och arbetet med ett nytt avtal pågår.

Gunilla Carlsson(S)

– Viktigaste frågan är hur vi ska finansiera svensk film. Det behövs en mer politisk diskussion om hur filmpolitiken ska se ut, inte bara hur filmavtalet rent tekniskt ska konstrueras, säger Gunilla Carlsson (S), tidigare ordförande i kulturutskottet.

Om det fortsatt ska vara ett branschsammansatt eller helstatligt avtal vill hon inte svara på, inte heller diskutera pengar.

– Det får vänta till budgeten presenteras.

– Vi ska fortsatt jobba med jämställdheten så att fler kvinnor får ta del av filmstödet, lägger hon till.

Miljöpartiet instämmer, filmpolitiken måste diskuteras, men:

– Vi har inte tagit ställning till fortsatt avtal mellan branschens parter eller en helstatlig filmpolitik, säger Tina Ehn. Hon var partiets kulturpolitiska talesperson fram till regeringspresentationen.

Den fria scenkonsten går på knäna. Anslagen varken höjs eller pris- och löneuppräknas. Vad vill Socialdemokraterna?

– Grunden för socialdemokratisk kulturpolitik är att det finns kultur i hela landet som människor kan vara delaktiga i. Där är den fria scenkonsten en viktig del. Men det är för tidigt att säga något om anslag innan vi är färdiga med vår budget.

Så här säger Tina Ehn:

– I vår budget förra hösten hade vi mer pengar till det fria kulturlivet. Det är viktigt att det finns kultur i hela landet.

Allianserna talar alla gott om, men antalet anställningar i dem står och stampar.

– Vi är medvetna om att det behövs resurser. Det här var ett prioriterat område i vår budgetmotion förra året, säger Gunilla Carlsson.

En åsikt Miljöpartiet delar.

– Allianserna är bra och något vi kan utveckla och satsa mer på eftersom vi fokuserat på kulturskaparnas villkor i våra budgetsatsningar.

Kompetensutveckling. Två framgångsrika kulturkraftprojekt som erbjudit kompetensutveckling ligger sedan i våras i malpåse i väntan på besked om eventuella pengar. Vad vill partierna här?

– Sådan verksamhet är viktig för kulturarbetarna. Man ska använda erfarenheten i de här projekten, som Trappan i Göteborg som hållit på i många år. Se vad som varit lyckat, vad som fungerat bra, vilka möjligheter det finns att bedriva sådan här verksamhet vidare. Jag tycker också man ska fundera på hur man kan koppla ihop det med arbetsmarknadspolitiken.

Miljöpartiet håller lägre profil i kompetensutvecklingsfrågan.

– Vi har inte jobbat med några förslag under mandatperioden, men det finns en öppenhet för det, säger Tina Ehn.

GERT LUNDSTEDT

Tina Ehn (MP)

Alice Bah Kuhnke ny kulturminister

Nya kulturministern Alice Bah Kuhnke var ett otippat ministerkort i nya regeringen.

Hon gick med i Miljöpartiet bara ett par dagar innan utnämningen, fram till dess var hon generaldirektör för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Hon är 42 år och på det kulturpolitiska området ett oskrivet blad utöver att ha suttit i Dramatens styrelse. Hon började sin bana som programledare på Disneyklubben och har haft olika uppdrag inom organisations- och näringsliv.

Hon kommer inte ha ansvar för idrottsfrågor, men är även demokratiminister.

I regeringsdeklarationen sa Stefan Löfven bland annat om kulturen. ”Ett samhälle behöver inte bara ekonomisk tillväxt utan också demokratisk. För det behövs en fri och frispråkig kultur, fria konstnärer, poeter och public service”.

GERT LUNDSTEDT

”Jag vill inte vara tacksam för att jag tar plats”

Skådespelaren Evin Ahmad vill förändra teatern inifrån. Scen & Film har mött en avgångselev som tror på humorns kraft, konstens rebelliska potential och människans vilja att mötas.

Trycket är stort på biljetterna till Evin Ahmads monolog ”Bangaren”, som spelas på Stockholms dramatiska högskolas festival ”Departure”. Tjugofyraåriga Evin Ahmad tillhör de yngsta avgångseleverna på skådespelarprogrammet men har hunnit göra flera roller sedan hon som sjuttonåring debuterade i filmen ”Ett öga rött”.

Ändå är det här första gången som hon både har skrivit och ska bära upp en hel föreställning själv. Från att Evin Ahmad rullar in på scenen på en sparkcykel har hon publiken i sin hand. Mot slutet av den roliga och gripande uppväxtskildringen, när vi invaggats i trygghet, kommer den dramatiska höjdpunkten – Evin Ahmad skäller ut teatern och dess publik för sitt trötta reproducerande av samma berättelser med samma kroppar inför samma åskådare. Vi får lära oss att det inte är hon som ska vara tacksam över att ha fått tillgång till de fina salongerna, utan vi som ska vara tacksamma för att hon väljer att komma hit och släpper in ljus.

– Innan jag fick möta publiken var jag livrädd, för jag sågar ju hela teatern. Men det här är vad jag vill säga. Det här är min kamp och det jag tycker är viktigt just nu, förklarar Evin Ahmad efteråt, när hon hunnit pusta ut efter stående ovationer och kompiskramar.

Att ta upp teatervärldens tröghet när det gäller att spegla ett mångkulturellt Sverige var ingen självklarhet för Evin Ahmad. Tvärtom. Hon kände stor ångest inför att göra just det, eftersom hon upplevde att det förväntades av henne. Och att hon ibland framställs som en förebild för unga förortstjejer väcker delade känslor.

– När jag kom in på Scenskolan skrev en tidning rubriken ”Mer än bara en kaxig tjej. Evin från Akalla fick en plats på Scenskolan.” Men jag ”fick” inte en plats på Scenskolan, jag fucking kämpade för den.

– Det finns en bild av att sådana som jag – vad fan nu det är – bara råkar komma in, och att jag kan köra en liten ”lifestory” och folk kommer bara ”du är verkligen verkligheten, du är så bra!”. Jag vill inte att folk ska kyssa mina fötter för det. Om jag ska få bekräftelse ska det vara för rätt sak.

Och vad är rätt sak?

– Jag vill ta makten över mig själv, vad jag är och vad jag representerar. Det ska vara på mina villkor. Problemet är att det alltid är de med makt som får bestämma när vi med annan etnisk bakgrund får vara med och när vi inte får vara med.

Evin Ahmad har hittat sina egna vägar att tackla situationen. Konstnärligt motstånd är ett sätt. Humor ett annat. Som när hon i fjol lade upp satirserien ”Betongsafari” på videosajten Vine. Den bitska parodin på mediebevakningen av förorten rönte stor uppmärksamhet. Namnet ”Betongsafari” tog hon från en föreställning på Kulturhuset Stadsteatern som hon störde sig på, ”Det här med att åka runt med bussar i förorten och kalla det för safari… det ordet använder man för djur!”.

När det gäller rollbesättning tycker Evin att den bästa metoden för att få till en förändring är att våga diskutera.

– Man behöver inte gå med på allting som serveras. Man har rätt att ifrågasätta. Men det behöver inte heller vara så här: ”nej tyvärr, du är rasist”. Vi får hjälpa varandra och förklara varför det blir fel. Det har hänt flera gånger att jag kommit med egna förslag och då har folk tänkt om.

Evin Ahmad exemplifierar med den gången hon blev erbjuden att provfilma för en roll där en kvinna skulle vara utsatt för hedersrelaterat våld.

Då sade jag ”tack för att ni frågar mig men jag vill inte provfilma för den rollen, men om ni har någon annan så gärna.” Och då fick jag det.

Men mest stolt är Evin Ahmad över de projekt som hon drivit igenom själv, som ”Betongsafari” och ”Bangaren”.

– Folk från min barndom, folk som inte brukar gå på teater, har kommit och sett föreställningen och sagt ”jag blev fett berörd, jag kände igen mig i allt.” Att de känner att jag berättar deras historia, att de får vara inkluderade… det betyder världen för mig.

LISA BODA

Evin Ahmad
Född: 1990.
Familj: Föräldrar och två syskon.
Bor: I Sundbyberg.
Drömroll: Att spela Leila K i en filmatisering av artistens liv. Eller att vara med i en actionfilm av Tarantino.
I framtiden: ”Om jag får drömma helt fritt skulle jag vilja äga en teater och ta in massa coola häftiga smarta människor och göra fett bra konst.”
På gång: Monologen ”Bangaren” spelas på Unga Klara i november. Medverkar i en ny säsong av humorserien ”112 Aina” på TV 6 och i Kjell Sundvalls nästa film ”I nöd eller lust”. Ska spela huvudrollen i musikern Dante Kinnunens nästa musikvideo.

"Jag vill inte göra någonting som leder till att folk sitter och dricker ett glas rött efteråt och ryggdunkar varandra och säger "vad kul att det gick så bra för henne, vad skönt det kändes", säger Evin Ahmad.

Michael Melansen

Nya regeringen väcker hopp i pensionsfrågan

Den tidigare regeringen fattade aldrig beslut i pensionsfrågan. Den nya regeringen kan nu ändra förutsättningarna för förhandlingarna.

Just som förhandlingarna om scenkonstpensionerna mellan Teaterförbundet och Svensk Scenkonst kärvade – för att arbetsgivaren bland annat yrkade på ändrade anställningsvillkor för dansare (se artiklar här intill) – så inträffade en viktig förändring.

Den gamla regeringen, visade det sig, fattade aldrig formellt beslut om att avveckla den gamla pensionsförordningen (Pisa) från den 1 januari 2015. Teaterförbundet har krävt att datumet flyttas fram för att ge tillräcklig tid för att förhandla fram ett nytt fungerande system.

– I stället har frågan skjutits över till den nya regeringen, säger förbundsdirektör Jaan Kolk.

Hans förhoppning är att Teaterförbundets kritik av den tidigare regeringens pensionsförslag nu ändrar förutsättningarna för förhandlingarna. Det gäller allt ifrån nämnda tidsram till att pensionspengar används till så kallade ”kvalitetssatsningar” där inbetalda pensioner används för att finansiera andra reformer på scenkonstens område.

– Jag skulle bli oerhört överraskad och kritisk om en socialdemokratisk regering inte skulle respektera principen om att pensionerna är uppskjuten lön och en del av anställningsvillkoren.

Socialdemokraternas kulturpolitiska talesperson Gunilla Carlsson säger:

– Jag gör bedömningen att det är för tidigt att avveckla den gamla pensionsordningen från den första januari. Att lyssna in parterna är otroligt viktigt.

Kommer pengarna till kvalitetssatsningar tas bort?

– Jag instämmer i att det här är pengar som är intjänade som pensionspengar. Jag vill inte säga exakt hur pengarna ska användas, utan att vi får invänta en diskussion mellan den blivande kulturministern och riksdagen om hur vi går vidare i frågan.

GERT LUNDSTEDT

Svensk Scenkonst vill ändra dansarnas anställningar

Arbetsgivarna kräver ändrade anställningsformer för att förhandla om pensioner. Men förbundet säger nej.

Före sommaren var Teaterförbundet inställt på att tillsammans med arbetsgivareparten Svensk Scenkonst klara ut de politiska villkoren och inleda förhandlingar om ett nytt pensionssystem för scenkonsten. Men när arbetsgivarna i september presenterade sina krav förändrades förhandlingsklimatet. Motparten begärde att dansare ger upp sin rätt till tillsvidareanställningar och accepterar samma anställningsformer som skådespelare och sångare med långtidskontrakt.

Men yrkesgrupperna går inte att jämföra menar förbundsdirektör Jaan Kolk:

– Det är ju en realitet att det bara är tillsvidareanställda dansare som vågar skaffa barn. Vidare finns kopplingar till arbetsskador. Att införa visstidsanställningar som en generell anställningsform för dansare är förenat med stora problem och nackdelar.

Han tillägger att det är anmärkningsvärt att koppla samman pensioner och anställningsformer.

– Parterna ska ta ansvar för att pensionsregleringen inte försämrar anställningsskyddet.

Parterna är heller inte överens om hur sångare och dansare ska stödjas vid omställning efter avslutad karriär. Medan Teaterförbundet utgår från respektive yrkesgrupps behov och vill ha karriärutvecklingscentra för dansare, så vill arbetsgivaren att alla yrkesgruppers behov vid omställning ska vara detsamma.

– För dansare är en omställning självklar medan det för sångare beror på om de går tidigt eller sent i pension. Dessutom finns könsskillnader, säger Jaan Kolk och syftar på att manliga sångare har större förutsättningar att sjunga vid högre ålder.

På en punkt har parterna i varje fall samsyn och arbetar för fullt med att ta fram ett gemensamt statistikunderlag.

För att förhandla fram ett bra förslag måste de både veta hur många som omfattas, vad olika åtgärder kostar med mera.

GERT LUNDSTEDT

Ur föreställningen pix.Els med Therese Fredriksson.

”Anställning ger oss dansare en möjlighet att ha ett liv”

Arbetsgivarnas krav på förändrade anställningsformer för dansare skulle försvåra möjligheten att vara föräldraledig och våga få barn. Dessutom ökar skaderisken.

Therese Fredriksson har varit tillsvidareanställd dansare vid Göteborgsoperan i 13 år.

Tack vare den trygghet hennes tillsvidareanställning gett henne – till skillnad från att vara frilans med korta och osäkra kontrakt (som frilans ett par år vet hon) – har hon vågat skaffa barn och ta banklån.

Utan en tillsvidareanställning hade det inte varit möjligt. Men nu kräver arbetsgivarparten Svensk Scenkonst att den här anställningsformen för dansare ändras. Kravet framförs överraskande som en del av förhandlingarna om ett nytt pensionssystem på scenkonstområdet.

– Svensk Scenkonst har länge försökt ändra på dansarnas anställningsformer. Men frågan ska inte tas upp tillsammans med pensionerna, säger Therese Fredriksson.

Hon försvarar på goda grunder sin och andra dansares tillsvidareanställningar.

– Att vara tillsvidareanställd dansare ger en möjlighet att ha ett liv. Att till exempel få vara gravid och mammaledig är få frilansande dansare förunnat.

– De väljer att skaffa barn senare i livet, vid fyrtio när karriären är över.

Själv har hon två barn och har efter ett diskbråck kunnat vara sjukskriven i tre månader. Therese fick en chans att rehabilitera sig och komma tillbaka.

– Jag behövde inte börja arbeta för tidigt och reta upp skadan igen. Dansare har någon gång under sin karriär en skada. Som tillsvidareanställd har du en helt annan möjlighet att ta hand om dig, rehabilitera dig och komma tillbaka.

Therese framhåller att tillsvidareanställningar också borde intressera arbetsgivaren eftersom det ger konstnärlig kvalitet.

– Det ger institutionerna en unik möjlighet att ha en grupp konstnärer med totalt fokus på arbetet över en längre tid. Det är en konstnärlig investering.

– Som dansare kan du koncentrera dig på arbetet och inte vara stressad av om du har jobb nästa månad och var du ska bo.

GERT LUNDSTEDT

Pia nollades av Försäkringskassan och fick ingen föräldrapeng

Pia Ekedahl Kress är kombinatör och har i över 20 år jobbat både som egenföretagare och som anställd. När hon blev gravid fick hon varken graviditets- eller föräldrapenning. Hon hamnade dessutom utanför försäkringssystemet. Genom Teaterförbundet fick hon rättslig hjälp.

Ekedahl Kress hade oturen att bli nollad hos Försäkringskassan, och har inte heller längre försäkringstillhörighet i Sverige.

– En serie omständigheter ledde dit. I början överklagade jag mitt ärende själv, sedan kontaktade jag Teaterförbundet som drivit frågan vidare genom LO/TCOs rättskydd. Det var en befrielse, säger Pia Ekedahl Kress på telefon från Köpenhamn där hon nu bor.

Pia kommer från en familj där alla är egenföretagare och började jobba tidigt i livet.

– I vår familj är det självklart att en ska klara sig själv och inte luta sig mot systemet. Så jag har varit sparsam med att utnyttja mina rättigheter, säger Pia.

De senaste tio åren har hon försörjt sig som platschef i filmbranschen, det har varit hennes enda inkomstkälla. Pia har en gedigen CV, där uppdrag och anställningar löper på varandra i en tät följd. Hon är en så kallad kombinatör som antingen fakturerat eller har varit anställd under tidsbegränsade perioder. Uppdragen har varierat från ett halvår till några veckor. 2011 blev Pia gravid strax efter att hon avslutat en anställning på inspelningen av Hamilton.

– Eftersom jag brukar arbeta en hel del på firma, så fanns det inte en tanke på att jag skulle anmäla mig till Arbetsförmedlingen när uppdragen tagit slut. Jag har alltid valt att överleva på sparade medel.

Pia blev gravid, och sjukskrev sig en kortare period på rekommendation av en läkare. Under hösten läste hon en CSN-berättigande kurs på universitetet. När kursen var slut var graviditeten så långt gången att hon inte skulle kunna ta nya uppdrag som platschef, eftersom jobbet är fysiskt tung, med långa dagar där hon ständigt ska vara på språng. Men Försäkringskassan gjorde då bedömningen att Pia inte var berättigad till graviditetspenning, för att hon inte visat att hon avstått från förvärvsarbete.

– Om Pia hade varit anställd skulle det räcka med att hon bara inte dök upp sitt jobb. Men eftersom hon också är egenföretagare så verkar kassan kräva att hon ska hoppa på ett uppdrag och sedan säga upp sig efter en dag. Säg den konsult som kan göra så. Den som gör så är ju bränd på arbetsmarknaden, säger Kerstin Burman, förbundsjurist på LO/TCOs rättskydd och som drivit ärendet åt Pia.

Att Försäkringskassan inte beviljar graviditetspenning till gravida egenföretagare som inte kan ta nya uppdrag i slutskedet av sin graviditet är problematiskt och djupt orättvist, påpekar Kerstin Burman.

– Socialförsäkringssystemet ska omfatta alla förvärvsarbetare – oavsett om de är anställda eller egenföretagare.

För Pia blev det ännu mer komplicerat eftersom hon flyttade till Danmark. Huvudregeln är att om du flyttar utomlands, men har fått ersättning från socialförsäkringen, till exempel graviditetspenning, så har du också rätt till föräldrapenning. Pia hade först fått graviditetspenning, men Försäkringskassan ansåg sedan att hon inte visat att hon avstått från förvärvsarbete och drog tillbaka ersättningen.

– Hade jag anmält mig till Arbetsförmedlingen, efter inspelningen av Hamilton, så hade det inte varit några problem. Då hade jag funnits kvar i systemet. Nu ser kassan bara luckor. Det är kombinationen av att vara egenföretagare och ta anställningar som är livsfarlig, säger Pia Ekedahl Kress.

Konsekvensen blev att hon tvingades sälja sin lägenhet i Stockholm för att kunna överleva den tid hon var föräldraledig.

– Det är verkligen en konstig känsla. Jag känner mig svensk, har jobbat och gjort rätt för mig sedan jag var 17 år. Men så kan jag inte utnyttja mina rättigheter…

Kerstin Burman ansökte om prövning i Kammarrätten, men fick nej. Nu har hon vänt sig till en högre instans – Högsta Förvaltningsdomstolen, i hopp om att Pia ska få rätt till sin graviditetsersättning i efterhand, då skulle hon också få tillbaka sin försäkringstillhörighet i Sverige.

MAGDALENA BOMAN

Hopp om förändrade regler för kulturarbetare

För första gången finns en samsyn bland politiker om att reglerna runt socialförsäkringssystemet måste ändras för kulturarbetare. Det visar en enkät som gjorts inom Klys.

Att Försäkringskassan inte kan hantera ärenden med så kallade kombinatörer, är inget nytt för medlemmar i Teaterförbundet. De faller om och om igen mellan stolarna.

– Vi förlorade i fallet med platschefen i Kammarrätten, det är trist. Teaterförbundet har drivit flera ärenden, och fått rätt i en del. Det är viktigt att driva enskilda ärenden för att visa hur absurda reglerna är för kulturarbetare, säger förbundsdirektör Jaan Kolk.

Politikerna har under många år inte velat kännas vid problematiken, menar Jaan Kolk, eftersom frågorna är komplicerade. Så Teaterförbundet har drivit frågorna ihop med andra organisationer, som Klys – Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd och TCO.

– Huvudproblemet är att kombinatörer inte får lägga ihop sina samlade inkomster som egenföretagare och anställda. Om en egenföretagare både fakturerar med F-skatt och har korta jobb som anställd med A-skatt, så är grundprincipen att Försäkringskassan bortser från inkomsterna som anställd.

Även visstidsanställda frilansare med många korta anställningar har svårt att få rätt till att räkna ihop sina inkomster utan att långa och omständliga utredningar görs. För egenföretagare är det lättare att fastställa den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) eftersom ersättningarna räknas ut på olika sätt för anställda och egenföretagare. Samtidigt finns andra problem för egenföretagare.

– Det upplevs i det närmaste som ett lotteri hur medlemmar bemöts hos Försäkringskassan. Men det borde vara självklart att få räkna ihop alla inkomster, både A- och F-skatt, säger Jaan Kolk.

– Det skulle även underlätta om den absurda kopplingen till Arbetsförmedlingen togs bort, att kombinatörer idag måste anmäla sig på förmedlingen, så fort de slutat en visstidsanställning för att skydda sin rätt till ersättning från Försäkringskassan.

Teaterförbundet vill även att Försäkringskassan ska samla sin handläggning i dessa frågor.

– Om det fanns en samlad kompetens kring kombinatörer hos Försäkringskassan så skulle de enskilda handläggarna få mycket bättre vägledning, och våra medlemmar skulle slippa utsättas för så olika bedömningar.

För tillfället pågår en stor socialförsäkringsutredning. Den 15 januari nästa år ska den lämna sitt betänkande till regeringen. De positiva uttalanden som gjordes före valet vill Teaterförbundet nu följa upp.

MAGDALENA BOMAN

Tänk på att:

- Du måste anmäla dig till arbetsförmedlingen när du slutat en visstidsanställning för att skydda din rätt till ersättning från Försäkringskassan.
- För anställda beräknas SGIn (den sjukpenninggrundande inkomsten) på Försäkringskassans bedömning av din framtida inkomst, medan den för egenföretagare beräknas på din inkomst bakåt.

Lule Stassteater söker

Konstnärlig visionär och Medarbetare till Ledningsgruppen

Mer info: lulestassteater.se 0920-229020

INTIM TEATERSCEN UTHYRES

Kafé Klavér
Rutger Fuchsgatan 5 i Stockholm

Dagtid och kvällar ● 40-50 publikplatser
Hyra/gång 1250 kr inkl moms

Bokning: info@kafeklaver.se
Antonia: 070-4575993

Kafé Klavér
Mat • Teater • Musik

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Aktuella utlysningar inom teater, dans och film

RESEBIDRAG
INTERNATIONELLT KULTURUTBYTE

Enbart dans:
STUDIOSTIPENDIUM i Stockholm
VISTELSESTIPENDIER i Berlin & New York

Sista ansökningsdag 5/11, digital ansökan 10/11

Nyhet:
Förlängd ansökningstid för digital ansökan

Konstnärsnämnden stödjer professionella konstnärers arbete, utveckling och internationella kontakter och håller sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala villkor.

08-506 550 00
www.konstnarsnamnden.se

SCENKONST BIENNALEN

Malmö 26–31 maj 2015

Förberedelserna inför Scenkonstbiennalen är i full gång!

Teaterunionen har utsett en särskild programgrupp som ansvarar för hela biennalprogrammet utöver de valda föreställningarna. Programpunkter arrangeras antingen av programgruppen, av våra medlemmar eller i samverkan mellan medlemmarna och oss.

Teaterunionen inbjuder nu alla medlemmar att komma med programförslag till Scenkonstbiennalen 2015.

Gå in på scenkonstbiennalen.se och lämna ditt programförslag senast den 3 november.

teaterunionen
SWEDISH ITI

www.teaterunionen.se // info@teaterunionen.se // 08-462 25 30

Göteborgs filmfestival konkurrerar med nätjättar

Dvd-uthyrningsbutikerna blir allt färre och vod – video on demand – allt vanligare. Betaltjänster som HBO och Netflix har vuxit snabbt. Nu ger sig Göteborgs filmfestival in i leken och startar nätfilmtjänsten Draken Film. I utbudet ingår enligt Dagens Nyheter såväl gamla festivalfilmer som klassiker och nyheter.

– Vi har valt ut massor av bra film som inte kan ses på bio, säger Marit Kapla, tidigare konstnärlig ledare för Göteborgs filmfestival och nu innehållsansvarig för Draken Film.

Halv miljard till ny scen

Innan Stockholms stads kulturborgarråd Madeleine Sjöstedt avgick efter valnederlaget återutlovade hon att Gasklockan i Hjorthagen inom några år ska bli en internationell scen för opera, nycirkus, filmvisningar och utställningar. Ombyggnaden görs enligt Dagens Nyheter 2016–2018 till en beräknad kostnad av 580 miljoner kronor. Gasklockan kommer när den står färdig rymma 700–900 sittplatser eller 3 000 ståplatser. Spelytan blir 15 gånger 15 meter. Scenen ska dels bli en fast hemmascen inordnad under Kulturhuset-Stockholms stadsteater, dels gästspelsscen för Södra Teatern, Operan, Dansens Hus och Dramaten.

Kyrkan delar ut kulturpengar

Kyrkostyrelsen delar årligen ut en halv miljon till kulturprojekt inom olika konstgenrer. Årets sju stipendier utifrån 428 ansökningar går bland andra till Orionteaterns uppsättningsidé ”Det flygande barnet” (100 000 kronor). Enligt motiveringen innefattar uppsättningen såväl scenisk experimentlusta som en stark vilja att gestalta och utforska livets allra mörkaste ögonblick. På filmområdet får Malmöbaserade Elin Kamlert med team 100 000 kronor för ”Land” som ”undersöker företeelsen ’land grabbing’ och jakten på det gröna guldet i Afrika”.

Bianca Kronlöf i ”Svenskjävel”.

Nordentema på Chicagofestival

När filmfestivalen i Chicago firar femtioårsjubileum i oktober uppmärksammas Norden. En av flera svenska filmer i tävlan är Ronnie Sandahls Svenskjävel, öppnar festivalen gör Liv Ullmanns Frøken Julie. Vidare visas Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann, dokumentären Vive la France och kortfilmerna Simhall och German Shepherd. Visas gör även Jan Troells klassiker Här har du ditt liv.

Frihandeln och kulturen

Svenska Cecilia Malmström är EUs nästa handelskommissionär med ansvar för bland annat frihandelsavtalet med USA, TTIP – Transatlantic Trade and Investment Partnership. I september samlades kulturskapare från Norden och andra europeiska länder i Köpenhamn för att diskutera TTIP ur ett kulturskaparperspektiv. Bland dem den svenske filmregissören Håkan Bjerking. Syftet med mötet var att lyfta fram kulturen i förhållande till internationella frihandelsavtal.

EU-kommissionens avsikt är att avtalet ska omfatta så många samhällssektorer som möjligt, inklusive den audiovisuella sektorn: film, andra rörliga bilder – samt upphovsrätt. Mer information finns på kulturorganisationen Klys hemsida.

Nytt scenkonstpris

MEDEA-priset delas ut för att synliggöra och stärka intresset för Sveriges rika, levande scenkonstliv. Nu har det delats ut för första gången. Uttagna för nämnda uppdrag är Robert Fux och Nina Zanjani (bästa skådespelare), Natalie Ringler (regi) och Linus Fellbom (ljusdesign). MEDEA är en stiftelse med styrelserepresentanter från bland annat Svensk Scenkonst, Maximteatern och Fotografiska. Pristagarna tilldelas en exklusiv statyett ”OMG Moi” av konstnären Fredrik Wretman.

Metropolitan i Jönköping

Den 1 november inleder Jönköpings Teater digitala operasändningar från The Metropolitan Opera i New York. På initiativ av Jönköpings kommuns kulturnämnd har tekniken på Jönköpings Teaters moderniserats, och utöver operasändningar kommer framöver även andra gästspel och evenemang kunna sändas.

Rekord i Dalhalla

Utomhusscenen Dalhalla i ett kalkstensbrott i Dalarna rapporterar rekord efter sommarens scenframträdanden. Totalt besökte 60 000 personer Dalhalla, en 50-procentig ökning jämfört med de senaste årens besökarantal. Vilket ger ett snitt på 3 157 personer, det största antalet besökare per konsert i Dalhallas historia.

Turist blir Oscarsbidrag

Ruben Östlunds fjärde långfilm Turist, som gick upp på biograferna i augusti har utsetts till Sveriges Oscarsbidrag. Bakom uttagningen står den sju ledamöter starka svenska Oscarskommittén där Teaterförbundet utsett två representanter: Maud Nycander och Jörgen Bergmark. Turist får amerikansk biopremiär 24 oktober, den 15 januari 2015 meddelas vilka filmer som Oscarsjuryn har nominerat till Bästa icke engelskspråkiga film. Själva galan äger sedan rum den 22 februari.

Svensk balett väcker jubel

Kungliga Balettens gästspel på Londonscenen Sadler´s Wells med Mats Eks Julia & Romeo fick ett rosat bemötande i pressen. Till exempel av The Guardian som skrev: ”en ytterst betydelsefull modern koreografi som uppfinner gamla historier på ett nytt sätt”.

– Fantastiskt kul att vi får ett så fint mottagande på den internationella arenan av såväl publik som kritiker, säger Kungliga balettens chef Johannes Öhman.

I början av 2015 gästspelar Julia & Romeo på Parisoperan.

Svenska musikalartister är efterfrågade i Finland. Scen & film besöker Åbo svenska teater och träffar Anna-Maria Hallgarn och Alexander Lycke som i flera år pendlat till scenen i grannlandet.

De fick sina drömroller i Finland

En röd salong med två balkongrader, sammanlagt knappt 370 sittplatser. Det är Åbo svenska teater – Finlands äldsta teater. Och som namnet säger med en repertoar på svenska.

Den stora scenen, logerna, sminket och de slingrande korridorerna i det gamla huset vid torget har stockholmarna Anna-Maria Hallgarn och Alexander Lycke tillbringat mycket tid i de senaste åren. Lycke är inne på sitt femte spelår här, Hallgarn på sitt andra. Just nu är de båda aktuella i musikalen ”The Last 5 years”.

En karriär som musikalartist var inget som Hallgarn drömt om sedan barnsben.

– Jag sjöng och dansade hela uppväxten och gick på musiklinje.

Efter att ha sjungit och turnerat med sitt band på heltid ett år, kände hon ändå att hon var klar med sången och började plugga i Uppsala.

1992 blev det ändå musikalartistlinjen vid Balettakademin i Göteborg och som utexaminerad fick hon jobb på en gång. Men att åka utomlands i det skedet hade hon aldrig i åtanke.

– Det var stort nog att komma från Jämtland till Stockholm. Å andra sidan var det inte lika vanligt att åka utomlands och jobba då. Jag fick frågor om London men var inte riktigt intresserad på allvar.

Det första steget utanför Sveriges gränser var när Wasa teater hörde av sig och erbjöd rollen som mamman Diana i ”Next to normal”, en roll hon verkligen ville göra.

Hur bra kände du till Finland innan det jobbet?

– Inte alls. Jag var fascinerad av tvåspråkigheten.

Inte heller för Alexander Lycke var vägen till musikalscenen självklart utstakad. Han hade närt en dröm att leva på musiken, men att det skulle bli just musikal kan han tacka sin bror för som jobbade inom musikalbranschen. 1998 sökte Lycke till Teater- och operahögskolan i Göteborg. Auditionen pågick i tre dagar och han fattade tycke direkt.

– Jag åkte dit avslappnad och lyhörd. Och under tre dagar upptäckte jag konstformen.

Han fick genast en plats. Till skillnad från Anna-Maria Hallgarn hade Alexander Lycke en viss längtan utomlands. Som nyutexaminerad fick han jobb i en internationell uppsättning av ”Ringaren i Notre Dame” i Tyskland.

– Jag lärde mig massor, blev inspirerad och tänkte att nu gäller det att köra på.

Tack vare ensemblens danskapten fick han ett jobb i England, dit han flyttade och arbetade de två kommande åren. Efter det hamnade han också i Norge och Estland.

Hur får du tag på jobb utomlands?

Förutom ett otroligt flyt, har Alexander Lycke ingen strategi för det.

Micke Lundström

Att åka iväg till ett annat land och repetera har definitivt sina fördelar.
– Här får vi gå in i arbetet och bara repa dagarna i ända. Hemma hade den tiden varit skittuff, säger Hallgarn.

– Jobb föder jobb, så är det. De mesta har råkat sig, jag har varit öppen för allt. Men uppgiften har alltid varit viktigare än geografin för mig.

Till Finland kom Alexander Lycke 2010 genom regissören Georg Malvius som erbjöd rollen som Jean Valjean i ”Les Misérables”.

– Den rollen alltså... Får man en chans så tar man den, var det än är.

Publikmässigt blev uppsättningen en succé på Åbo svenska teater. Salongen drog fulla hus varje kväll och musikalen spelades i ett och ett halvt år.

Alexander Lycke fick in en fot på Åbo svenska teater. Efter roller som Petrus, Pilatus och Judas i olika uppsättningar av ”Jesus Christ Superstar” i England, Estland och hemma i Sverige fick han till slut huvudrollen i Åbo, där gestaltade han Jesus.

Upplever du någon skillnad mellan regissörerna, varifrån de kommer?

– Nä. Nu har vi haft en svensk regissör, den förra var finsk och innan dess en rumänsk. Nationaliteten är inte avgörande, det har mer med personen att göra om de har en stark idé och vilja.

Att som ung ta jobben där de finns är enkelt. Både Anna- Maria och Alexander har levt kappsäcksliv utan fast adress och familj.

– Ju äldre man blir, desto mer förändras ens privatliv.

Hur får man livet att gå ihop med ett teaterjobb utomlands?

– Egentligen är det frågan om en ganska välplanerad vardag –

så fort jag är ledig åker jag till Sverige, säger Anna-Maria.

–Speciellt lyxigt är det med ”The Last 5 years” som bara har 2–3 föreställningar i veckan.

Den värsta tiden överlag är repetitionsperioden. Men att åka iväg till ett annat land och repetera har definitivt sina fördelar.

–Här får vi gå in i arbetet och bara repa dagarna i ända. Hemma hade den tiden varit skittuff, säger hon.

Det är inte bara Åboscenen som gästats av svenska musikalartister. I Kristina från Duvemåla-ensemblen på Svenska Teatern i Helsingfors ingick flera svenskar och just nu har Anna-Maria Hallgarn och Alexander Lycke några bekanta från Sverige som medverkar i ”Mamma Mia” som nyligen hade premiär på samma teater.

–Det kan kännas trist att behöva ta in skådespelare från Sverige, men ska du göra en föreställning som kräver sång och skådespel måste du kanske titta utanför gränserna, säger Alexander.

Musikteater är ingen lätt konstform och Finland saknar musikalutbildningar. Vilket dock inte betyder att det inte finns musikalartister i landet.

–Faktum är att Birthe Wingren och Maria Ylipää som båda är från Finland arbetar i Göteborg nu. Om Finland satsade mer på konstformen så skulle de inte behöva oss svenskar, säger Alexander Lycke och skrattar.

Under de senaste åren har musikalutbildningarna i Sverige ynglat av sig. Musikalen fått en bättre status – även om teatern fortfarande anses stå ovanför musikteatern i rang.

– Musik betraktas som underhållning, teater som konst. Men tanken att musikalartister inte behärskar något riktigt bra, den håller inte längre. Den som sjunger skitbra är inte en sämre skådespelare.

Är det skillnad mellan att åka utomlands och jobba och arbeta inom Sverige?

– Det finns en psykisk skillnad, man tänker ”jag ska bara ner till Göteborg och jobba” fast det inte är så stor skillnad att ta båten eller flyget över till Finland och man är inte borta mer, säger Anna-Maria Hallgarn.

I övrigt är arbetet på Åbo svenska teater detsamma som att jobba på vilken teater som helst.

Hur reagerar personalen på svenska gästspelare?

– Alla är väldigt gulliga, men jag har nog tänkt tanken och de kan tycka att det är lite provocerande att vi dyker upp på den finländska scenen.

– Det gäller att vara ödmjuk. Jag tror inte att det är helt lätt för fastanställda skådespelare att bli bortknuffade från sin egen scen, säger Alexander Lycke.

Och publiken?

– Vi får bara reaktioner på föreställningen, positiv feedback. Men kritiken kanske inte når oss...

Två svenskar på en finländsk scen i en relativt okänd produktion. För den satsningen ger Hallgarn och Lycke en eloge till Åbo svenska teater.

– Vilken respekt för publiken, att våga lägga upp annat än klassiskt!

– I Stockholm är det väldigt mycket stjärntänk, branschen kräver sitt kapital. Det är tråkigt, men samtidigt ganska förståeligt.

Sin tid i Åbo avslutar Anna-Maria Hallgarn och Alexander Lycke med en julturné i Åbo, Vasa, Jakobstad och på Åland. Sedan är det dags att återvända hem till Sverige.

– Jag känner ett starkt behov av att jobba nära hemmet. Att vara borta för långa perioder blir för slitigt. Men efter en uppladdningsperiod hemma och jag är redo att röra på mig igen, säger Anna-Maria Hallgarn.

MARIA THÖLIX

Namn: Anna-Maria Hallgarn.
Bor: I Vasastan i Stockholm.
Familj: Mannen, musikern Ulric Johansson, sonen Vilmer 13 år och dottern Corinne 11 år.
Ålder: 43 år.
Största roller: de senaste åren är det: Cathy i ”Last 5 Years”, ”Carmencita Rockefeller” på Helsingborgs stadsteater/Malmö Opera och GöteborgsOperan, ”Maria Magdalena” på Göta Lejon och på Åbo svenska teater, mamman Diana i ”Next to Normal”.
Drömroll: I något som är skrivet på 2000-talet av Jason Robert Brown kanske...

Namn: Alexander Lycke.
Bor: I Stockholm.
Familj: Sambo och två barn.
Ålder: 39 år.
Största rollen: Jean Valjean, Åbo svenska teater.
Drömroll: Gud, Fantomen.

Karin Bengtsson i Turteaterns uppsättning "Gåsen".

Hur står det till med världens ’

Under 80- och 90-talet blomstrade barnteatern i Sverige. Men hur mår den idag? Frilansskribenten Pia Huss samtalar med Karin Helander, professor i teatervetenskap och tillika boss för Centrum för barnkulturforskning.

Barnteatern avspeglar samhällets för dagen rådande syn på barn och barndom; mycket snack men mindre verkstad.

Under 80- och 90-talet fanns inom barnteatern en stark framåtriktning. Suzanne Osten – den konstnär som enligt såväl utländska som inhemska bedömare betytt mest för svensk barnteaters position – var i full swing med Unga Klara och en rad nya dramatiker tände ljuset över intressanta pjäser vars ämnesval inte värjde för mycket. Vikten av teater för alla framhölls och skolorna fick vägledning av kultursekreterare med barnteaterkompetens.

Sedan dess har många förhoppningar dränerats. De barn som vi numera definierar som ”den kompetenta generationen”, matchas mer sällan av en idéburen teaterkonst med hög verkshöjd. Så, hur mår den barnteater vi länge stoltserat med som världens bästa?

Karin Helander (KH): Jag blir så trött på allt detta med världens hit och dit. Allt beror på vad vi jämför med och dessutom kan det som är väldigt bra i ett sammanhang, kännas poänglöst i ett annat. Det finns olika uppsättningar och olika formspråk. Det finns många angelägna frågor, som att leva som flykting i ett drabbat land. Berättelser som är angelägna när de spelas just där och då. Sedan kan vi fundera på pedagogiska vinklingar och hur teaterformen fungerar att flyttas till ett annat sammanhang.

Pia Huss (PH): Just den typen av föreställningar kan bli ”teater mitt i livet”. Viktiga, värdefullt trösterika, ändå riskerar själva uppsåtet att lägga hinder för den konstnärliga kvaliteten.

Sally Palmquist Procopé i Turteaterns uppsättning "Gåsen".

Dramaten Elverkets uppsättning "Titta livet! – en lek" efter Barbro Lindgrens böcker. På bild: Emma Broomé

”bästa” barnteater?

KH: De pedagogiska inslagen blir allt mer dominanta i takt med att skolan fokuserar på vad man ser som mätbara hårdfakta. Öppenheten för att möta konst minskar och därmed också teatrarnas möjligheter att sälja in osäkra kort. Då tar man hellre något som verkar bekant, känt eller anknyter direkt till ett skoltema.

PH: Det är som att vi retirerar bakåt i tiden, till första delen av 1900-talet när barn skulle uppfostras. Detta är också vad till exempel dramatikern Emma Boström vittnar om, skolor och beställande teatrar frågar i allt högre grad efter pedagogiska koncept.

KH: Men det finns undantag. Teatrar som vågar sig in på intressant djärva, men förstås också dödsföraktande, konstnärliga projekt. Fast det är i första hand de som redan har en plattform och en någorlunda trygg ekonomi. Stadsteatern i Skärholmen och Backa i Göteborg gör strålande, angelägna uppsättningar, Ung Scen Öst och Regionteatern Väst likaså. Elverket är också intressant även om de mest arbetar med upphottade klassiker. Så får vi inte glömma Maria Sundqvist vid Malmö Operaverkstan.

PH: När vi ställer dagens barnteater i förhållande till hur det såg ut för 20 år sedan, har positionerna förskjutits. Nu är det institutionerna som står för djärvheten och de fria grupperna, de som tidigare utmanade etablissemanget, tvingas i dagens bidragsverklighet följa en mer pragmatisk väg.

KH: Det talas mycket om barns delaktighet idag, att barn själva ska vara med och skapa. Det är naturligtvis bra och det borde

Martin Skoog

"Charlies Unge" med Bo W Lindström, Ulrika Mannerfelt och Elin Skarin.

Markus Gårder

"Rose Rose Rose" Ung Scen Öst med Elya Birman, Ashkan Ghods och Krister Kern.

Love Lannér

Nasse – Musikalen! Annika From Borg & Martin Hasselgren på Dockteatern Tittut.

inte finnas någon motsättning mellan teater för och teater med, men det blir så ändå när resurserna fördelas. De beklagliga är att barns inre delaktighet glöms bort. Den delaktighet som uppstår i mötet med teaterkonst, den starka upplevelse som just den konstnärliga teatern kan erbjuda. Flera av landets länsteatrar gruffar om att deras ordinarie professionella verksamhet minskat sedan Skapande Skola initierades. Måns Lagerlöf (skapare av Ung Scen Öst, nu konstnärlig ledare för Riksteatern) formulerar dilemmat när han berättar hur skolorna meddelar teatern att de "inte behöver någon teater i år eftersom femmorna gör en så trevlig föreställning för tvåorna". Måns replikerar då med frågan "Jaha, skriver de sina egna läroböcker också?"

PH: Frågan är hur mycket dagens barnteater vågar stå på sig, i vilken utsträckning den vågar bli aktör i en större kulturpolitisk diskurs. Det finns en risk att barnteatern marginaliseras eftersom kraven på att teater ska vara "belärande", berövar den förmågan att beröra. Jag ser en skillnad mellan till exempel svensk och dansk barnteater som i större utsträckning ger fasen i pedagogiken. Å andra sidan är det en orättvis jämförelse eftersom det bara är dansk barnteater i framkant vi möter på festivaler och biennaler.

KH: Det är svårt att uttala sig om den svenska barnteatern i förhållande till världen. Men trots att det finns mycket att önska tror jag ändå att vi har en, till vissa delar, högintressant barnteater. Å ena sidan finns det överdrivna intresset för att ständigt dramatisera kända böcker. Å andra sidan görs djärva nyläsningar av klassiker där det ändå finns en politisk undertext, ett ställningstagande, som i Carolina Frändes "Barnen från Frostmofjället". Eller i den nu på flera håll spelade "Hans och Greta", där barnfattigdom finns med i läsningen och Fria Teaterns version gjorde Hans och Greta till papperslösa flyktingar. Barnteaterns inlägg i debatten har blivit mer subtila.

Men vad jag också ser är att det blir mer underhållning utan större djup. Det är "Chicago" för hela slanten. Snyggt men utan analys. Privatteatern har sin motsvarighet för barnpubliken när produktionsbolag ofta gör helt hemska uppsättningar.

PH: Som marknadsförs glassigt med kända förlagor och drar masspublik. Då vill det till att den barnteater som på fullt allvar vill möta barnen i livet och känslorna, förmår stå emot. Och att det kommer nya unga krafter med konstnärliga visioner.

KH: Det behövs! Men det finns ljuspunkter, också bland fria

"En katastrof till trädgård" med Masthuggsteatern. Anders Tolergård och Helen Hansson.

grupper. Masthuggsteatern och Unga Klara vågar och vill liksom Mittiprick med Josefin Lennström som tar vid en tradition men ändå gör det helt nytänkande. Teater Pero, Teater Tre, Dockteatern Tittut och Pantomimteatern som har en hög ambition och arbetar vidare. Bland andra. Och flera regionteatrar, som Länsteatern Blekinge Kronoberg och Byteatern.

PH: Frågan är också vad de nyutbildade från landets scenskolor vill. Sedan Suzanne Osten slutade sin professur på DI uppstod ett hål, barndomsprojektet följdes inte upp. Nu kanske det har vänt. Det finns ändå en styrka och en rörelse i arbetet hos de vitalaste unga scenerna i landet. Tveklöst står de för något av det mest intressanta vi kan se, inte bara av barnteater, utan helt enkelt av teater. De rörelser som börjar där fortplantar sig och för in nytt syre. Innovativ barnteater uppstår också på lite otippade scener som när TURteatern gjorde Gombrowiczs ”Barfotaupproret” och Basiles ”Gåsen”…

KH: Ja! Och deras ”Aniara” tyckte jag mycket om. Nu har Unga Klara en ny ledarduo, Farnaz Arbabi och Gustav Deinoff, det kan hända mycket intressant framöver.

Och… Vi har just fått en ny regering. En kulturminister som säger sig värna om barn- och ungdomskultur. Blicken framåt. Första uppdrag: att ompröva faiblessen för den så kallat pedagogiska teatern, ett verkligt blysänke för den konstnärliga nivån. Som Måns Lagerlöf uttrycker saken i Teatertidningen nr 4 2014: ”Kultur är säkert jättebra för både tillväxten och hälsan, men det är underordnat själva upplevelsen”.

PIA HUSS

Direkt ur teaterlivet beskriver Mittiprickteaterns konstnärlige ledare Cleo Boman hur hon först ansåg att "Panda & Kanin och Farligheterna" var en väl tam titel på Susanne Markos pjäs. Men Cleo fick vika sig och inser nu att just de gulliga djuren i pjästitelns "skyltfönster", har fungerat som publikmagnet. Även förläggaren Berit Gullberg på Colombine tror att många idag har ett behov av tröst eftersom världen blir allt mer hotfull.

Webbutbildning i fackliga frågor

En webbaserad utbildning i arbetsrätt och grundläggande kompetens för förtroendevalda är under produktion inom Teaterförbundet.

Teaterförbundet vill hjälpa sina förtroendevalda att göra ett ännu bättre arbete.

– Vi tycker att alla ska ha möjlighet att få en grundläggande utbildning i fackliga frågor, berättar Julia Reinhard, ombudsman på Teaterförbundet.

Tanken är att utbildningen ska ligga öppet på Teaterförbundets hemsida – det ska vara lätt att göra kursen på en smartphone eller läsplatta, men givetvis också på en dator.

– Det är svårt för våra frilansare att ta ledigt för att gå kurser, det här innebär att de kan gå igenom utbildningen när helst det passar dem, fortsätter Julia Reinhard.

Tanken är att sprida grundläggande kunskaper om arbetsrätt, MBL, kollektivavtal, och hur Teaterförbundet fungerar. Utbildningen kommer att beskriva vad Teaterförbundet gör, och vad som ligger i de förtroendevaldas uppdrag och hur de ska representera anställda på en arbetsplats. Vad arbetar man med i en styrelse och hur återkopplar man arbetet till andra medlemmar. Kansliets personal kommer även fortsättningsvis åka ut och besöka lokalavdelningar för att hålla kurser i mer fackliga frågor, liksom för yrkesavdelningar när förbundet och avdelningarna tycker att det behövs.

– Vi har 34 lokalavdelningar och 15 yrkesavdelningar och varje år väljs nya styrelsemedlemmar. Vi hinner inte besöka alla. Tanken är att den här kursen ska höja grundnivån i fackliga frågor, så att vi när vi åker ut till avdelningarna kan diskutera de specifika villkor som gäller på just den arbetsplatsen. Har alla samma kunskapsnivå när vi är på plats når vi djupare i vårt fackliga arbete, säger Julia Reinhard.

Utbildningen kommer i första hand att vara textbaserad och innehålla olika checklistor som är möjliga att ladda ner. Teaterförbundet räknar med att kursen ska vara klar i februari 2015.

MAGDALENA BOMAN

BOKANMÄLAN

Samtal om fantasten Per Oscarsson

Natten till nyårsafton 2010 brann skådespelaren Per Oscarssons hem ned till grunden, han själv och frun brann inne. Oscarsson var då 82 år gammal. ”Det har varit ett ganska rikt liv, det tycker jag. Det är ganska maffigt! Väl stoppat, så kan man säga. I ett magert skinn” lär han ha summerat sin tid på jorden.

Borta i lågorna var även en påbörjad självbiografi, liksom Per Oscarssons konstnärliga närvaro – även om hans roller på film och i tv finns kvar. Men den som sett Per Oscarsson på scen vet vilken närvaro jag pratar om. Jag såg honom vid två tillfällen. Dels när han på Södra Teatern deklamerade dikter av Fröding – bland dem Clown Clopopisky, den dikt som övertygade honom att söka, och komma in på Dramatens elevskola 1944 – dels hans återkomst till scenen efter ett kvartssekels bortavaro, i O´Neills Hughie nattportiern på Komediteatern på Gröna Lund. Det brände till vid båda tillfällena. Om än han inte var förmögen att förflytta berg så väl publiken från ett rum till ett annat. Kanske fick den till aska förvandlade självbiografin Klas Gustafson att skriva minnesteckningen Fantasten Per Oscarsson, eller för det 100-tal filmer han medverkade i. För någon egen relation till Per Oscarsson har inte Klas Gustafson, som han skriver i förordet så varken pratade han någonsin med eller såg Per Oscarsson på scen. Utan biografin bygger på samtal med de som kände Oscarsson, men framför allt tidningsklipp och arkivmaterial. Det märks. Det finns ett glapp och en skavande intimisering mellan den biograferade och alla repliker som läggs i hans mun från saxade citat. Det bränner aldrig till som Per Oscarsson själv gjorde på scen. MEN trots invändningen introducerar boken – för såväl redan frälsta som de ovetande – en av de stora skådespelarna. För på allvar var det. Eller som Per Oscarsson själv skriver när han kommit in på Dramatens elevskola: Plötsligt befann jag mig i ett sammanhang. Den vanliga skolan förstod jag inte alls. För att ett barn ska lära sig några fakta krävs en lugn harmonisk situation, för fantasin krävs inget lugn. Fantasin är så lustfull att ge sig ut i. Så talade och agerade fantasten Oscarsson.

GERT LUNDSTEDT

HUR MÅR SKÅDESPELARE?

Just nu pågår en stor undersökning av skådespelares psykiska hälsa. Har du inte fått enkäten via e-post gå till **www.skadespelarenkaten.se** senast 29/10. Den tar 10 - 15 minuter att fylla i och dina svar bidrar till att ge en rättvisande bild av skådespelares hälsa!

Andreas Eneborg och Lina Pleijel, psykologprogrammet, Örebro Universitet.
Vid frågor: *info@skadespelarenkaten.se*

HAR DU NY E-POSTADRESS?

Vi behöver din e-postadress för att kunna skicka information och nyheter från förbundet.

Logga in på Mina sidor på
www.teaterforbundet.se
eller kontakta
info@teaterforbundet.se så hjälper vi till!

Teaterförbundet
/ för scen och film

Demokratisera den klassiska baletten

I fem år har jag dansat klassisk balett på Operan i Stockholm. Jag började direkt efter balettexamen och det som nu är min verklighet är inte alls den jag trodde när jag vid tio års ålder började dansa. Jag tränar fortfarande samma steg och på något sätt gör jag det med samma intention, men det tjänar också ett annat syfte. För regeringen har gett följande uppdrag åt Baletten:

”Operans utbud av opera och balett ska ha både spets och bredd. Operan ska erbjuda en varierad repertoar med god balans mellan traditionella verk, nyskapande tolkningar och genreöverskridande moderna verk.”

Något som jag insåg när jag blev yrkesverksam, och som jag som människa brottas med, är att den klassiska baletten är så nära kopplad till dess berättelser. För mig som dansare ligger den klassiska balettens betydelse i dansens språk. Det vill säga i det koreografiska språket, i dess steg, dess tekniska briljans. Jag älskar att stegen är formade utifrån femininitet. Men vad jag ombeds göra är det motsatta, att konstant bli kategoriserad som man och sällan som människa i dessa ”traditionella verk”. Vanligtvis när jag pratar om det med vänner och kollegor får jag medhåll, men sedan ges förklaringen att ”det är bara så det är”. Jag är dessvärre utopiker och därför skriver jag det här.

Vad jag upplever är, att i uppdraget från regeringen kategoriseras repertoaren utifrån både det nya och det gamla. Detta kontrasterande bidrar till en ansvarsuppdelning där det traditionellas huvudinriktning blir att bevaras och spetsas medan det moderna och nytolkande är att utveckla och bredda. Det kulturhistoriska arv som förs vidare riskerar att falla bort utom räckhåll för att vidareutvecklas och breddas.

Under de hundratals år som baletten existerat har den utvecklats enormt. Mycket av utvecklingen är teknisk men också samhällelig. Tutun är ett exempel på en symbol för balett som inte existerade vid verkens början. Den hårda kjolen som sticker ut 90 grader från höfterna var från början en lång kjol som under hundra år förkortats mer och mer. Detta i takt med den dansteknska utvecklingen men även med liberaliseringen kring kvinnokroppen. Den förknippas starkt med baletten och dess klassiska verk såsom Svansjön, La Bayadère, Le Corsaire med flera. Dessa skulle vid verkens urpremiärer varit otänkbara. Det var först inpå 1940-talet som tutun sattes i bruk.

Jag efterlyser ett uppdrag där man tydligt eftersöker att demokratisera de traditionella verken. Jag tror att detta är en oundviklig utveckling och utan denna uppmaning i uppdraget kommer utvecklingen att ta ansenliga år till. Kanske är det mitt inre 10-åriga barn som talar och att jag bara måste väga upp min kärlek till dansen över historien. Eller så är det viktigt, inte minst för oss som utövare, men också för vår publik, för att skilja på stereotyper och gamla berättelser och konsten i att dansa balett.

DANIEL NORGREN-JENSEN

Klassisk dansare och ledamot i Teaterförbundets styrelse.

Försäkra din inkomst för 97 kr per månad

Vi försäkrar det mesta; vårt hem, bil, båt, djur. Inte för att vi förväntar oss att det ska hända något utan för att vi ska vara försäkrade om det händer.

Det gäller även när man försäkrar sin inkomst vid arbetslöshet.

Efter 12 månaders medlemskap har du möjlighet att få inkomstrelaterad ersättning vid arbetslöshet. Om du är medlem kortare tid, eller saknar medlemskap helt, kan du få ersättning enligt grundförsäkringen. Så länge du betalar din medlemsavgift är din inkomst försäkrad genom ditt medlemskap hos oss.

Företagare kan också ha rätt till ersättning

Företagare har precis som anställda rätt till arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet men det finns ingen möjlighet att kombinera ersättning med egen verksamhet för den som huvudsakligen varit egen företagare.

På www.unionensakassa.se kan du läsa mer om reglerna för företagare, eller hör av dig till oss via mejl eller telefon.

Du når kultursektionen på, 0770-77 77 88, mellan klockan 9.00-11.00. Mejl skickar du till: kultursektionen@unionen.se

UNIONEN A-KASSAN

Koreografi efter minnets bilder

Koreografen Peter Svenzon gör tvärtom. Han låter rörliga bilder och ljud styra utformningen av en föreställning i lika hög grad som koreografin. Ljud och bild hänger intimt ihop med dramaturgin när danskompaniet Art of Spectra uppträder.

Nyligen hade ”Fragment” premiär på Dansmuseet i Stockholm.

Urban Jörén

Ur föreställningen ”I remember”.

Vad är egentligen ett minne? Peter Svenzon och dansarna i det göteborgsbaserade kompaniet Art of Spectra har i sina två senaste uppsättningar grävt djupt i minnets komplexitet. För drygt ett år sedan visades föreställningen” I remember” i en sal på Fotografiska i Stockholm där rörliga bilder var ett starkt drivmoment. Nu senast hade Peter Svenzon och Art of Spectra premiär på uppsättningen ”Fragment” på Dansmuseum i Stockholm. I den är ljudet ett starkt pådrivande berättarmoment.

Peter Svenzon har på olika sätt utforskat minnen som tar oss tillbaka. Till barndomen, till glada stunder, till ledsamheter, till oförglömliga upplevelser. Föreställningen ”I remember” präglades av vemod och en stark visuell poesi.

– Föreställningen på Fotografiska var specifik, tack vare åtta bildprojektorer i rummet. Senare gjorde jag om den uppsättningen och anpassade den till en vanlig scen, som vi turnerade med.

Scenrummet på Fotografiska var på flera sätt ovanligt. Ett avlångt rum med några avgränsande pelare utgjorde spelplatsen. Över rummets alla väggar gick det att projicera rörliga bilder och stillbilder – över hela långsidan bakom scen, dess kortsidor och golv. Publiken satt bokstavligen innesluten i ett bildhav, medan dansarna ledde publiken in i minnets vindlingar. Det sker med

rörelser, skuggspel, korta monologer i djärv balans med foto, videosekvenser, ljud, ljus, musik. Plötsligt kunde rummet vara fyllt av ett stilla regn som projekteras över alla väggar.

– Det hela började med att jag skrev ett bildmanus, som till en film. Det var särskilt en bild jag hade rätt klar för mig innan jag satte igång att arbeta med föreställningen. Inledningsscenen, att jag skulle spänna upp en plast över hela långsidan, mellan publiken och dansarna på scen. För vad finns det egentligen bakom den?

Peter projicerade både bild och handskriven text på plasten. Han använde sig av egna bilder från en resa i Frankrike. Peter besökte ett hus och en halvrutten vind, dit han gick på egen risk eftersom den var i så dåligt skick. Så tog han bilder på vindens väggar som hade intressanta inristningar.

– Plasten skapar en blurrighet som är spännande. Med den handskrivna texten blir upplevelsen drömsk, samtidigt som den skapar distans. Den ger en tydlig signal om att det finns en annan värld där bakom.

Peter Svenzon har en bred bakgrund. Han är utbildad dansare, en före detta breakdansare och DJ, som med åren kommit att lägga mycket tid på att komponera musik, både för scen och för filmduken. På 90-talet jobbade han en tid med skådespelaren Magnus Krepper – de formade en gemensam Illusionist-duo – och uppträdde i bästa Monty Python-anda.

Ur föreställningen "I remember".

– Jag lärde mig en hel del på det. Särskilt i relation till publiken och den fjärde väggen, som vi jobbade mycket mot. För 15 år sedan la jag nog mer fokus på de koreograferade stegen. Nu för tiden dansar jag inte lika mycket själv, min kropp är för trött. Det har gjort att mitt fokus skiftat. Idag lägger jag mer tid på helheten, på ljud och ljus.

Hela grundidén när danskompaniet Art of Spectra bildades 1997 var att flera konstarter skulle sammanflätas, även om dansen var kompaniets huvudingrediens. Kompaniet har hela tiden jobbat gränsöverskridande med livemusiker, bildkonstnärer, skådespelare och cirkusartister. Redan tidigare hade Peter blivit upplärd som ljussättare och han har sedan dess gjort ett 20-tal egna ljussättningar. Så han ägnar stor tankemöda åt att hitta visuella effekter till sina föreställningar.

– Jag har ju lärt mig mycket om ljus och bild för att jag är nyfiken och intresserad. Jag tycker om att jobba med dessa uttryck. Men det är viktigt att samarbeta med andra professionella, för att få perspektiv på jobbet.

Inför föreställningen på Fotografiska jobbade Peter med ett fristående filmkollektiv som gjorde filmiska sekvenser. Likaså arbetade han med en utomstående stillbildsfotograf och en ljussättare. Tillsammans med ljussättaren tillverkade Peter bilder, de ville ha något som blinkade, och filmade ett ljusrör och gjorde om de rörliga ljussekvenserna i en dator för att få till en rytm som passade dansarna.

När vi började jobba med Fragment lät vi oss inspireras utifrån bilder. Innan vi ens hade gjort ett enda steg så satte vi igång och testade en massa bilder som vi provade att projicera på scen, både uppåt och nedåt. Jag koreograferade efter bilderna. Jag gjorde tvärtom vad man annars brukar och lät det visuella styra koreografin.

Fragment handlar dock om minnen som en inte har full tillgång till, påpekar Peter. En bild, en känsla av en händelse eller kanske en dröm. Ett fragment ur ett liv eller ett möte – mer brutala, svårtillgängliga minnen.

– Ja, jag var lite nyfiken på att gå vidare, det är lite tuffare saker vi närmar oss nu. Övergrepp som sker, som man inte pratar om. Jag samtalade med dansarna Joakim Envik Karlsson, Ulriqa Fernqvist och Zacharias Blad om den här typen av minnen, men även med andra. En del texter som förekommer i föreställningen är baserade på verkliga minnen och historier från dansarna själva.

Ur föreställningen "Fragment".

När föreställningen börjar scannas dansarnas kroppsdelar av ljuskäglor i ett mörkt rum. Dansarna synas på sina minnen. Och det skiftar vilka kroppsdelar som befinner sig i ljuset. En central text i föreställningen är skriven 1968 av den ganska okända kompositören Robert Ashley.

– Ashleys text är egentligen mycket grövre, men jag har tonat ner den.

Texten sveper upp från golvet till väggen och försvinner ut i en himmel med stora moln som projiceras på väggen bakom medan Ulriqa berättar om ett övergrepp, men hon vänder på historien och gör det till något annat, berättar Peter.

Vad är det svåraste med att jämställa ljud och bild med dans?

– Om det blir för mycket melodier i musiken så kan det bli lite cheesy. Jag vill hellre använda mig av energier och frekvenser, mullrande som påverkar en mer fysiskt. En melodi kanske säger för mycket. Visserligen använder jag mig av klassisk musik i ”Fragment”, den funkar i det här fallet för den har en annan energi, än vad dansaren på scen visar. Det blir intressant. Lite så som Stanley Kubrick ofta gör i sina filmer.

Vad får dig att bestämma dig för att välja en rörlig sekvens?

– Det har med fokus att göra. I ”Fragment” finns ju till exempel en film som är röd med händer som rör sig i bakgrunden. Men eftersom dansarna springer på scen tycker jag inte den konkurrerar. Den blir ju i det närmast psykedelisk eftersom den är röd. Jag tycker den förstärker känslan av vad dansarna gör på scen, att de leker med varandra, fast de leker väldigt tufft med varandra.

Ditt sätt att jobba är mer vanligt på kontinenten. Finns det en allmän rädsla för att använda sig av rörliga bilder på scen i Sverige. Vad beror det i så fall på?

– Det visuella integrerar ju inte alltid med koreografin, och alltför ofta kommer bild och ljud för sent i processen, det måste lyftas in väldigt tidigt.

I 15 år har Art of Spectra och Peter Svenzon fått verksamhetsstöd från Statens kulturråd. Nu har de blivit av med det och riskerar att stå med skulder och lokaler som de inte kan betala för.

Att ni haft verksamhetsstöd så länge måste ha hjälp dig att utveckla den visuella sidan av ditt arbete. Hur klarar ni er nu?

– Vi drar ihop pengar från olika håll och vi har fortsatt stöd från både Göteborgs stad och Västra Götalandsregionen. Men vi har sökt projektbidrag för 2015 från Kulturrådet, som vi hoppas på.

MAGDALENA BOMAN

Förbundsnytt

Råd till den nya kulturministern

Scenkonsten har en avgörande roll i arbetet för att förverkliga nationella, regionala och lokala kulturpolitiska mål. Den verkar för yttrandefrihet, integration och hållbar utveckling. Den kommande regeringen har allt att vinna på att satsa på scenkonsten.

En enad scenkonstbransch har därför formulerat ett antal råd till kulturministern. För att driva igenom en kraftfull kulturpolitik behövs mera samverkan. Scenkonsten har en viktig uppgift att bidra till många samhälleliga områden. Det som saknas är en dialog om hur andra områden kan bidra till scenkonsten till gagn för en bred allmänhet.

Läs råden på www.teaterforbundet.se.

Viktigt anmäla arbetsskador

Arbetsmiljön försämras och arbetsskadorna ökar i antal. Enligt en undersökning som Arbetsmiljöverket har gjort var antalet arbetsskador och arbetsrelaterade sjukdomar i Sverige 5 000 fler under 2013 än året innan. Många uppger också att deras arbetsmiljö har försämrats.

Om du råkar ut för en arbetsskada eller arbetsrelaterad sjukdom, se till att arbetsgivaren anmäler det till Försäkringskassan. Det är viktigt för att du ska kunna få den ersättning du har rätt till. Arbetsgivaren har även en lagstadgad skyldighet att anmäla olyckor och allvarliga tillbud till Arbetsmiljöverket. Man kan göra en gemensam anmälan till Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket på www.anmalarbetsskada.se.

Om det finns kollektivavtal på arbetsplatsen ingår även en arbetsskadeförsäkring (AFA). Påminn arbetsgivaren att ni även anmäler arbetsskadan till AFA.

På arbetsplatser med fler än fem anställda bör det finnas ett skyddsombud. Ta hjälp av dem i dina kontakter med arbetsgivaren angående arbetsskador, olyckor och sjukdom.

Teaterförbundet har också två regionala skyddsombud som varje år besöker hundratals arbetsplatser på scen- och filmområdet.

Du kan ta kontakt med dem om du har frågor som rör arbetsmiljö:

Eleonor Fahlén (för filmområdet) eleonor.fahlen@teaterforbundet.se eller Mårten Gunnartz (scenområdet) marten.gunnartz@teaterforbundet.se

Juridisk hjälp

Genom ditt medlemskap i Teaterförbundet har du också rätt till kvalificerad juridisk hjälp vid arbetsskador.

Juristerna hos LO-TCO Rättsskydd är specialiserade på tvister som rör arbetet – rätt till sjukpenning, arbetslöshetsersättning, arbetsskadeersättning och andra socialförsäkringsärenden. LO-TCO Rättsskydd har tagit fram foldern ”Du har rätt till ersättning för din arbetsskada!”. Där finns praktiska råd om och hjälp med hur du ska bära dig åt när du anmäler en arbetsskada. Du kan ladda ner den på www.fackjuridik.com

Teaterförbundet / för scen och film

Förbundsstyrelsen

***Verkställande utskott*: Anna Carlson** (skådespelare) ordförande, **Minna Krook** (koreograf), vice ordförande, **Thomas Nording** (scentekniker), **Peter Schildt** (filmregissör), **Theresé Hörnqvist** (producent).

Övriga ledamöter: **Måns Clausen** (skådespelare), **Ulrika Dalenstam** (administratör), **Robert Forsman** (tekniker), **Zofi Nilsson** (scenograf), **Simon Norrthon** (skådespelare), **Daniel Norgren Jensen** (dansare), **Martyna Lisowska** (musikalartist), **Inga Onn** (skådespelare), **Pontus Plaenge** (skådespelare/regissör), **Annika Stödberg** (maskdesign film).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
facebook.com/teaterforbundet
twitter.com/teaterforbundet

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På **teaterforbundet.se** hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

Från avdelningarna

Ny ordförande

Svenska Regissörsföreningen inledde hösten med att resa till Paris och teaterskolan Ecole Jaques Lecoq. Resans fem dagar innehöll workshop i fysisk teater, studiebesök på fackliga eller statliga institutioner samt teaterbesök. En paneldebatt genomfördes på Svenska institutet i Marais där SRF mötte franska frilansare. Mathias Lafolie har blivit utsedd till kulturråd vid svenska ambassaden i Peking och avgår därför som ordförande i SRF. Nyvald ordförande i avd. 119 är Judit Benedek.

– Mitt mål med styrelsearbetet är att i dialog med er medlemmar driva frågor som rör rådande arbetssituation, men även framtida förändringar och villkor. Vi måste tillsammans arbeta på flera plan om vi ska nå ut med ett helhetstänk, säger Judit Benedek.

Höstens första medlemsmöte utgick från ett samtal kring Malmö som social plats och konstnärlig yta. Inbjudna gäster var Freja Hallberg från PotatoPotato, Fredrik Haller från Teatr Weimar och Niclas Sandström från Teater Foratt. Samtalet var även en upptakt inför den kommande Scenkonstbiennalen och det off-program som arrangeras av Malmös fria scenkonstliv.

En dag i jouren

Filmen Ögon blå har spelats in både i Göteborg och i Stockholm, men Göteborg är den huvudsakliga inspelningsorten. En medlem kontaktade förbundet för att få klarhet i vilka regler som gäller för traktamente. De som bodde i Stockholm hade fått traktamente när de arbetade i Göteborg, men de som bor i Göteborg fick det inte när de arbetade i Stockholm.

Teaterförbundet tog en förhandling med arbetsgivaren så att även de från Göteborg fick traktamente när de åkte till Stockholm. För enligt kollektivavtalet har de som åker på tjänsteresa från verksamhetsorten, vilket i detta fall var Göteborg, rätt till traktamente.

Har du frågor om lön, kontrakt, avtal eller något annat som rör din arbetssituation – kontakta Teaterförbundets medlemsjour på 08-441 13 00 eller jour@teaterforbundet.se

Medlemsannonser

Lägenhet uthyres i Höstsol: Vi hyr ut vår 3,5:a på 142,5 kvm på Hantverkargatan 4 från november 2014 till april 2015. 2 sovrum. Kan även hyra ut en kortare period under denna tid. Om ni är intresserade så kontakta Kajsa och Kalle på kajalind@hotmail.com eller 070-259 56 56.

FAKTURERINGS-SERVICE

DU BEHÖVER INTE HA EGET FÖRETAG FÖR ATT TA JOBB MED FAKTURA

Om arbetsgivaren kräver faktura kan du som medlem i Teaterförbundet istället använda dig av Servicebolagets faktureringsservice som en mellanhand mellan dig och uppdragsgivaren vid korta uppdrag.

Servicebolaget fakturerar uppdragsgivaren, betalar ut ersättning till dig och betalar in skatt och arbetsgivaravgift.

Har du frågor kan du skicka en e-post till **info@teaterforbundet.se** eller ringa 08-441 13 00.

Läs mer på *www.teaterforbundet.se*

STARTA EGET FÖRETAG

KURS I GÖTEBORG 17 NOVEMBER

Har du funderat på att starta eget företag eller står du precis i startgroparna? Välkommen till en kurs där vi bland annat tar upp: Hur börjar man? Olika företagsformer, att ta betalt, att skriva avtal, hur fungerar A-kassan, försäkringar. Är det ett eget företag jag behöver, eller ska jag fortsätta som löntagare?

MÅNDAG 17 NOVEMBER, KL. 9.30-16.00

Ort: Göteborg, plats meddelas senare
Anmälan: *tf.medlemsinfo@teaterforbundet.se* eller 08-441 13 27 senast den 3 november.

Utbildningen är gratis, lunch och fika ingår.

Har du frågor?
Kontakta *lars.astrom@teaterforbundet.se*
Läs mer på www.teaterforbundet.se

Kalendarium

20 okt **Den nya feministiska vågen**
En seminarieserie om feminism i scenkonsten. (Kulturakademin Trappan)

22 okt **Ansök till Kulturkontakt Nord**
Mobilitets- och residensprogrammet.

22 okt **Gilla Jobbet**
En mässa och mötesplats på temat arbetsmiljö. Älvsjömässan i Stockholm.

27 okt **Branschdag för scenkonsten**
på Borås Stadsteater. (Kulturakademin Trappan)

03 nov **ABC i teaterregi**
För nyfikna skådespelare med Kia Berglund i Stockholm. (Teateralliansen)

04 nov **Stipendier för unga dansare**
Sök från Carina Aris Minnesfond.

04 nov **Vad såg du för nå´t? med Robert Lyons**
Om att beskriva och tolka en föreställning. (Kulturakademin Trappan)

05 nov **Ansök till Konstnärsnämnden**
Sista ansökningsdatum för internationellt kulturutbyte och resebidrag.

05 nov **Stockholms filmfestival**
25:e årgången av Stockholms filmfestival drar igång.

07 nov **Tempo Documentary Award & Short Award**
Anmälan till dokumentärfilmstävling.

10 nov **Realtime composition med Ingo Reulecke**
Fem dagars dansworksop i Stockholm. (Dansalliansen)

10 nov **Förbundsstyrelsemöte**

17 nov **Starta eget-kurs**
Heldagskurs i Göteborg med tips och råd för dig som funderar på att starta eget företag. (Teaterförbundet/för scen och film)

18 nov **Rickard III – jag blev ert monster**
Normkreativ föreställning på Unga Tur, Kärrtorp med efterföljande diskussion.

24 nov **Gaga med Keren Rosenburg**
Dansworkshop i Malmö. (Dansalliansen och Danscentrum Syd)

24 nov **Att frigöra sin röst**
Workshop för skådespelare med Ana Laan. (Teateralliansen)

02 dec **Filmkonventet i Luleå**
Mötesplats för filmbranschen i Sverige.

03 dec **As It Empties Out med Jefta van Dinther**
Dansworkshop på Dansens hus i Stockholm. (Dansalliansen)

07 dec **Mod, kommunikation, presentation**
Påbyggnadskurs med Imor Hermann. (Kulturakademin Trappan)

Kulturministrarna genom tiderna
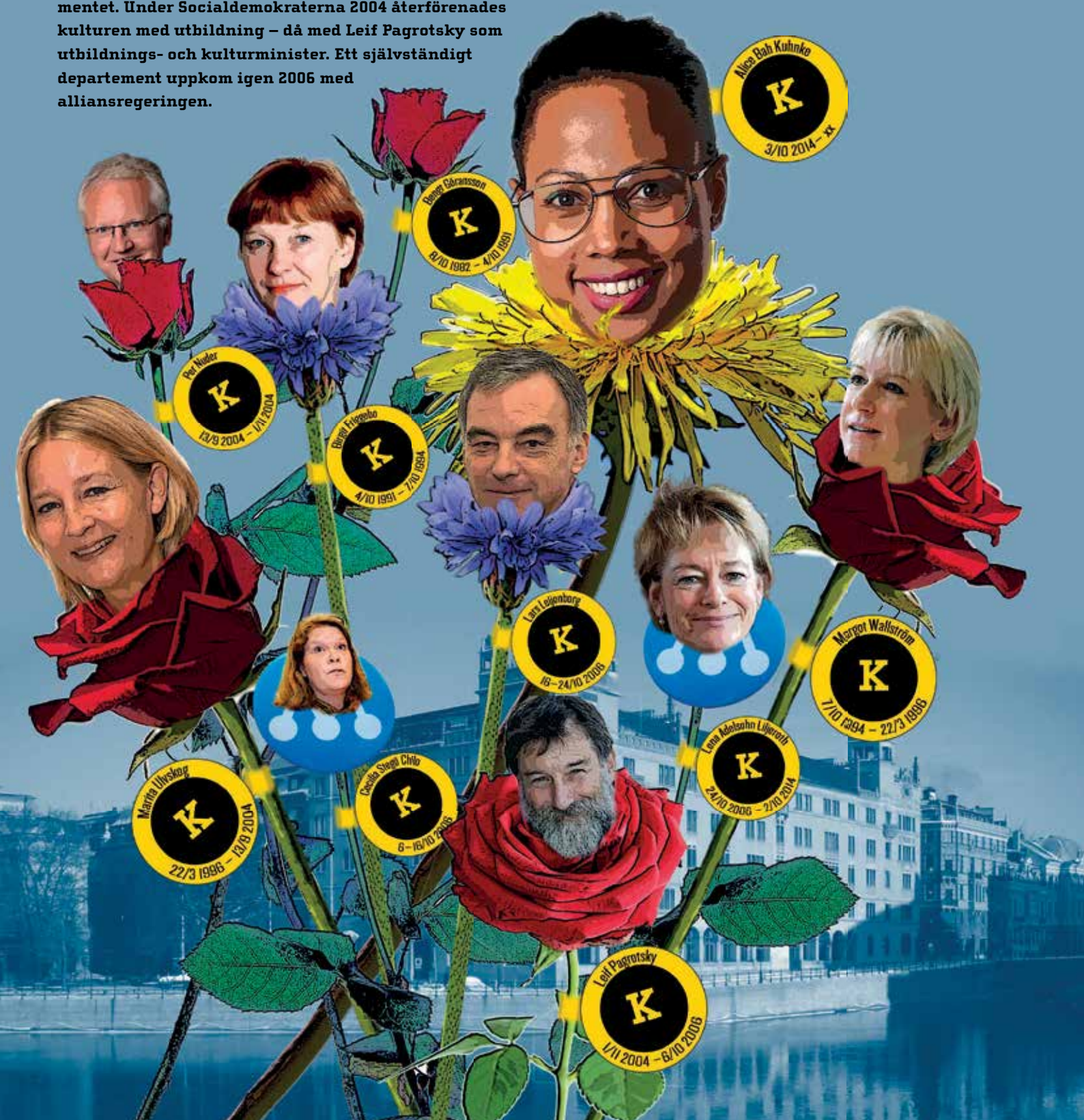
Bengt Göransson beskrivs ofta som Sveriges första kulturminister, men formellt var han statsråd i utbildningsdepartementet med ansvar för skola, kultur och media. 1991 inrättade den borgerliga regeringen kulturdepartmentet. Under Socialdemokraterna 2004 återförenades kulturen med utbildning – då med Leif Pagrotsky som utbildnings- och kulturminister. Ett självständigt departement uppkom igen 2006 med alliansregeringen.